

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

สถานีพัฒนาที่ดินสมุทรสาคร
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2562

แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

สถานีพัฒนาที่ดินสมุทรสาคร
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2562

คำนำ

“แนวทางการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล” ฉบับนี้ได้ยึดหลักการของ UNEP and FAO ที่กำหนดไว้ในเอกสารชื่อ “Negotiating a Sustainable Future for Land” ซึ่งมีขั้นตอนในการกำหนดทางเลือกในการใช้ที่ดิน ดังนี้

หลักการดังกล่าวได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศไทย ร่วมกับวิธีการต่างๆ ที่จำเป็นอีกหลายด้าน เช่น Participatory Rural Appraisal (PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน ฯลฯ ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินตำบล ฉบับนี้

คณะผู้จัดทำ
กันยายน
2562

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.5 นิยามศัพท์	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 ประวัติและเอกลักษณ์ความเป็นมาของหมู่บ้าน/การตั้งถิ่นฐาน	2-3
2.4 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.5 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-6
2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-4
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 หลักการ	4-1
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-9
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 ทรัพยากรดิน	5-1
5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน	5-1
5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	6-1
6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดิน	6-2
6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-4
6.4 เขตการใช้ที่ดิน	6-5
6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-13
6.6 การจัดการความเสี่ยง	6-13
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 ตัวชี้วัด	7-1
7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2563	7-1
7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-1
7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
7.6 ระยะเวลาดำเนินการ	7-2

เอกสารอ้างอิง

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ	2-5
ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน	2-7
ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน	2-10
ตารางที่ 2-4 สภาพสังคมในพื้นที่เทศบาล	2-12
ตารางที่ 2-5 การถือครองที่ดิน	2-12
ตารางที่ 3-1 แหล่งน้ำ	3-1
ตารางที่ 3-2 บ่อบาดาล	3-2
ตารางที่ 3-3 หน่วยแผนที่ดิน	3-8
ตารางที่ 3-4 สมบัติที่ดิน	3-9
ตารางที่ 3-5 อัตราการสูญเสียดิน	3-11
ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน	5-5
ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน	6-2
ตารางที่ 6-2 แนวทางการวิเคราะห์เพื่อกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-6
ตารางที่ 6-3 แผนการใช้ที่ดิน	6-11
ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดิน	7-3
ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-4
ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงาน และงบประมาณโครงการนำร่อง	7-5

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2-1 ที่ตั้ง อาณาเขต และสภาพภูมิประเทศ	2-2
ภาพที่ 2-2 แผนที่เส้นชั้นน้ำฝน	2-4
ภาพที่ 2-3 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร	2-6
ภาพที่ 2-4 สภาพการใช้ที่ดิน	2-9
ภาพที่ 3-1 แผนที่แสดงทางน้ำและที่ตั้งบ่อบาดาล	3-3
ภาพที่ 3-2 ชุดดินและสภาพภูมิประเทศ	3-5
ภาพที่ 3-3 ชุดดินที่พบในตำบลบ้านเกาะ	3-6
ภาพที่ 3-4 แผนที่ทรัพยากรดินมาตราส่วน 1: 4,000	3-10
ภาพที่ 3-5 แผนที่อัตราการสูญเสียดิน	3-12
ภาพที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR	4-3
ภาพที่ 4-2 แผนที่พื้นที่ปัญหาดินเค็มและน้ำเค็มลูก้า	4-5
ภาพที่ 4-3 แผนที่เขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกส้มโอ	4-8
ภาพที่ 4-4 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-9
ภาพที่ 6-1 แผนที่แสดงแผนการใช้ที่ดิน	6-12
ภาพที่ 6-2 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-13

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72(1) ได้มีการบัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 มีแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินตำบลจำนวน 7,225 ตำบลให้แล้วเสร็จภายในปี 2565 ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินตำบลไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนปฏิรูปประเทศดังกล่าวข้างต้น สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรสาคร จึงได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้ที่ดินในตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2561-30 กันยายน 2562

1.3.2 สถานที่ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(3) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.4.3 ประเมินคุณภาพที่ดิน

1.4.4 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน การถือครองที่ดินรายแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือ แผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลจากการประเมินคุณภาพที่ดิน และ **กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน** (ตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ)

1.4.5 สํารวจข้อมูลทั้ง ภายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหาและความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

1.4.6 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบล

1.4.7 รับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อร่างแผนการใช้ที่ดิน

1.4.8 ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

1.4.9 นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

(1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณ หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบประมาณลัดพันธุ์พืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

(2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

(3) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 ที่ดิน (Land)

“**ที่ดิน**” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“**ที่ดิน**” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, 1993)

“**ที่ดิน**” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนผิวของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียวแต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำชั้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993)

1.5.2 ดิน (Soil)

“**ดิน**” หมายความว่ารวมถึง หิน กรวด หวาย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เชื่อมกับเนื้อดินด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551)

“**ดิน**” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง เทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลก เป็นวัตถุที่คำนวณการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วยแร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขบวนการกำเนิดดิน ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO 1974: 39-40)

“**ดิน**” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิด และระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกันเนื่องจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ และสัณฐาน (คณะกรรมการจัดทำพหุกรมปฐพีวิทยา, 2551)

1.5.3 การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.5.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้ให้ความหมายของการวางแผนการใช้ที่ดินว่าเป็น กระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนด ทิศทางของการลงทุน แนวทางของการพัฒนาเทคโนโลยี และเป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความ ต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB, 2012)

1.5.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

1.5.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลาย ด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ ของดิน

1.5.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวังป้องกันรักษาดิน และที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดินและการ รักษาหน้าดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการ เกษตรกรรม

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีเนื้อที่ประมาณ 27.837 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 17,395 ไร่ โดยมีอาณาเขต (ภาพที่ 2-1) ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลอัมพาง อำเภอบ้านแพ้ว และตำบลท่าเสาและตำบลดอนไก่อี อำเภอกระทุ่มแบน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลท่าทรายและตำบลนาดี อำเภอเมืองสมุทรสาคร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลชัยมงคล อำเภอเมืองสมุทรสาคร

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลบางกระเจ้า อำเภอเมืองสมุทรสาคร

การเดินทางไปตำบลบ้านเกาะ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอสมุทรสาคร ห่างจากอำเภอเมืองสมุทรสาคร ตามระยะทางถนนเศรษฐกิจ 1 ประมาณ 11 กิโลเมตร และตามระยะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 (ธนบุรี-ปากท่อ) ประมาณ 16 กิโลเมตร

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านพันธุวงศ์

หมู่ที่ 2 บ้านวัดเกาะ

หมู่ที่ 3 บ้านหน้าวัด

หมู่ที่ 5 บ้านศิริมงคล

หมู่ที่ 6 บ้านคลองแสม

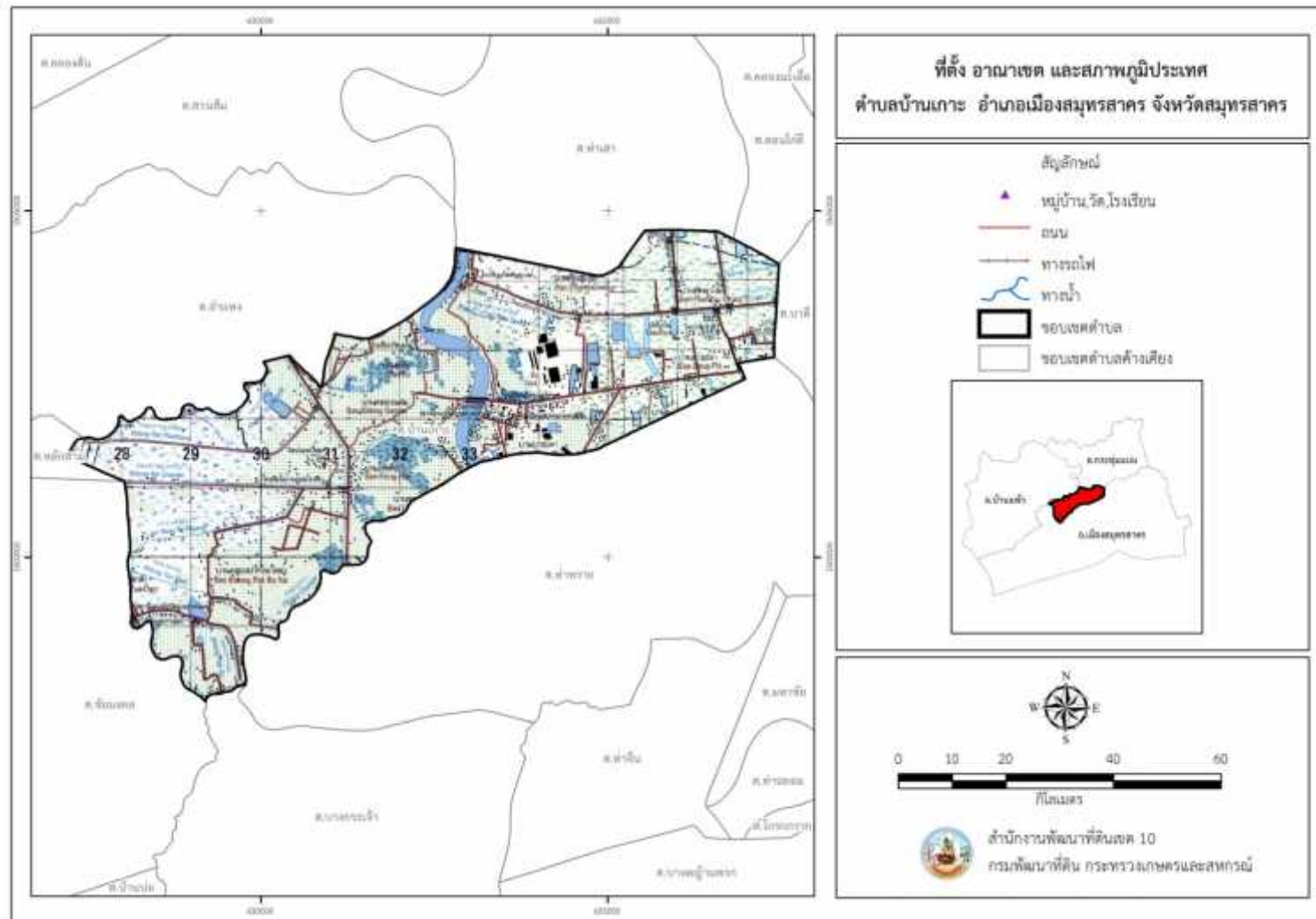
หมู่ที่ 7 บ้านอ้อมโรงหีบ

หมู่ที่ 8 บ้านปากบ่อใหญ่

สำหรับหมู่ที่ 4 บ้านบางปลา อยู่ในเทศบาลตำบลบางปลา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น สไบมอญ เย็บจาก ภาษาไทยเป็นภาษาประจำถิ่น และมีภาษารามัญสืบทอดมาสำหรับคนไทยเชื้อสายรามัญ

ประเพณีท้องถิ่น ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเกาะมีประเพณีที่สำคัญที่ราษฎรยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ได้แก่ เทศกาลสงกรานต์ สงน้ำพระ ล้างเท้าพระ การทำบุญกลางหมู่บ้าน / กลางทุ่ง การกวนกอละแม

ภาพที่ 2-1 ที่ตั้ง อาณาเขต และสภาพภูมิประเทศ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

2.3 ประวัติและเอกลักษณ์ความเป็นมาของหมู่บ้าน/การตั้งถิ่นฐาน

ตำบลบ้านเกาะ กลุ่มชนดั้งเดิมเป็นชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่อาศัยอยู่บ้านตากแดด บ้านท่ายางและบ้านหินสี ต่อมาชาวไทยภาคกลางจากจังหวัดใกล้เคียงอพยพมาอาศัยอยู่ เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยภาคกลางกับ ชาวกะเหรี่ยง ช่วงเดือนสิงหาคม- กันยายน ของทุกปีมีประเพณีข้าวห่อของชาวกะเหรี่ยง

2.4 สภาพภูมิประเทศ

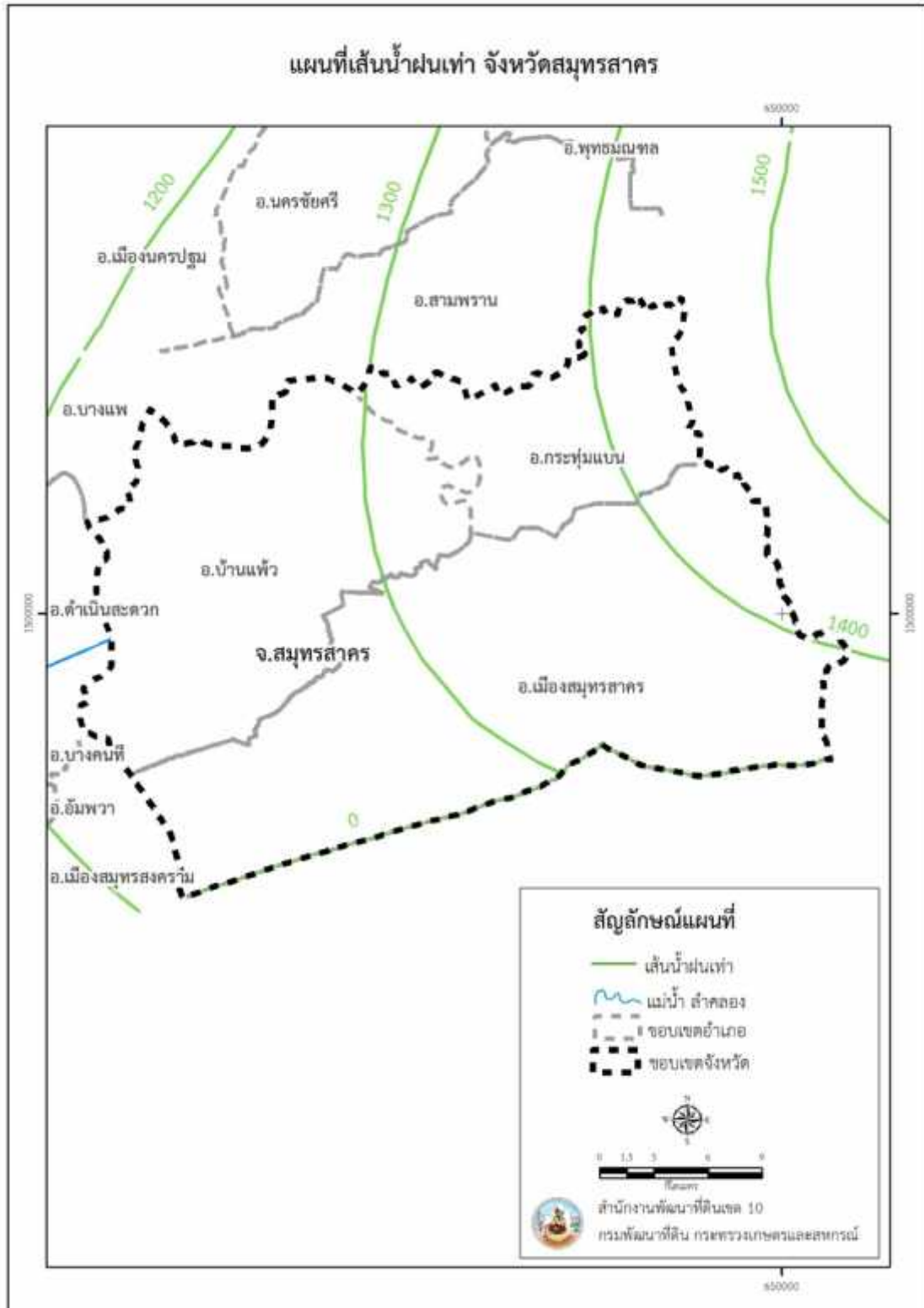
ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลเป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่โดยเฉพาะตอนล่างติดกับแม่น้ำท่าจีนที่ไหลลงสู่ปากอ่าวไทยจะมีน้ำค่อยและเค็มเมื่อมีน้ำทะเลหนุนขึ้นสูง พื้นที่ส่วนใหญ่มีโครงข่ายแม่น้ำลำคลองกระจายในพื้นที่หลายสาย มีแหล่งน้ำสำคัญได้แก่ แม่น้ำท่าจีน คลองสี่วาพาสวัสดิ์ คลองแนวลิขิตคลองน้อย คลองราษฎร์เจริญ คลองราษฎร์เจริญสุข คลองอ้อมโรงหีบ คลองนาใหม่ คลองปากบ่อเล็ก คลองราษฎร์ คลองสองพี่น้อง คลองจำปา คลองแสม คลองเกาะ(ภาพที่ 2-1)

2.5 สภาพภูมิอากาศ

ใช้ข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 10 ปี (ปี 2549-2559) จากสถานีตรวจอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยา จังหวัดราชบุรี สภาพภูมิอากาศ เป็นแบบฝนเมืองร้อน เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมบก ลมทะเลมีมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ รวมทั้งพายุดีเปรสชันที่พัดผ่านมาจากทะเลจีนใต้ จึงทำให้ลักษณะภูมิอากาศมีความชื้นสูง และมีฝนตกปานกลาง

อุณหภูมิ มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 33.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.3 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย องศาเซลเซียสในเดือนธันวาคม 30.7

ปริมาณน้ำฝน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวมตลอดปี 1,155.6 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตกเฉลี่ยรวมตลอดปี 125 วัน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยสูงสุด 237.1 มิลลิเมตร มีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ยสูงสุด 20 วันในเดือนตุลาคมและกันยายน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่ำสุด 4.5 มิลลิเมตร มีจำนวนวันฝนตกเฉลี่ยต่ำสุด 1 วัน ในเดือนมกราคม และกุมภาพันธ์

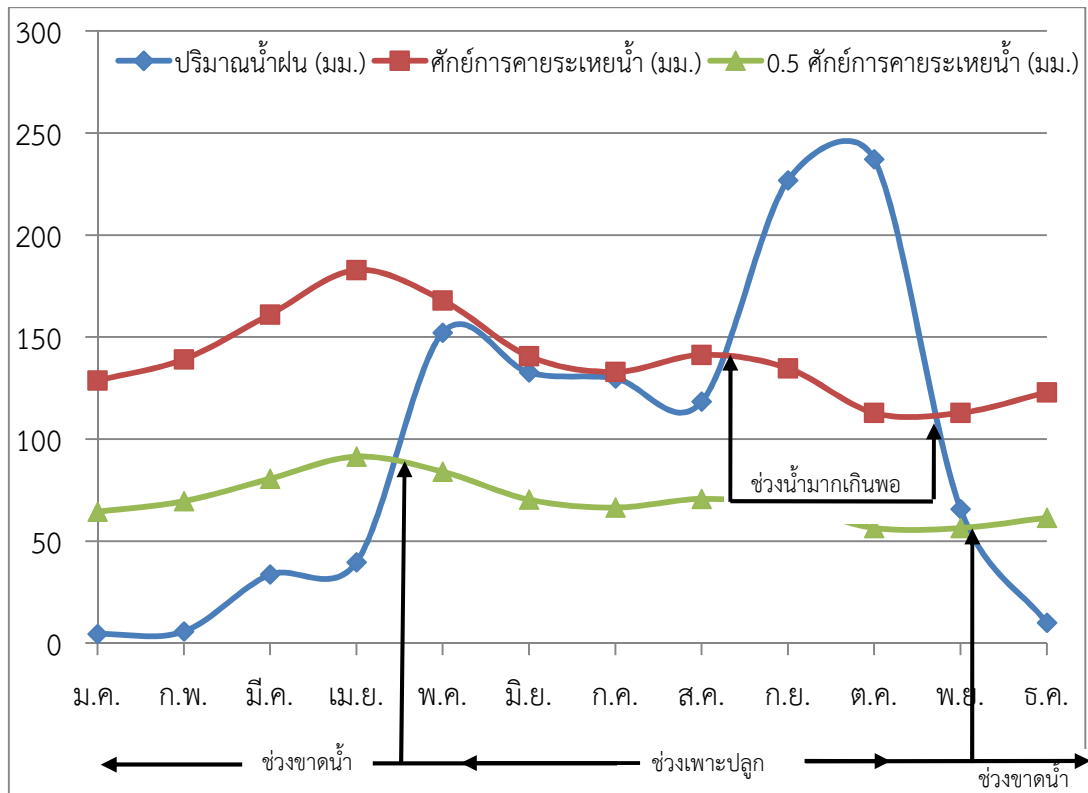
ภาพที่ 2-2 แผนที่เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจวัดอากาศ จังหวัดสมุทรสาคร เฉลี่ย 10 ปี พ.ศ.2549-2559)

เดือน	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย (มิลลิเมตร)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	อุณหภูมิเฉลี่ย (°C)	ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย (%)	ค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำ	
					1 PET ^{1/} (มิลลิเมตร)	0.5 PET ^{1/} (มิลลิเมตร)
ม.ค.	4.5	2	31.6	72	139.8	69.9
ก.พ.	5.7	1	33.9	73	148.9	74.45
มี.ค.	33.6	4	35.2	74	192.9	96.45
เม.ย.	39.6	5	36.3	74	208	104
พ.ค.	152.1	16	35.0	79	182	91
มิ.ย.	132.6	16	33.9	80	155.7	77.85
ก.ค.	129.7	18	33.1	81	150.8	75.4
ส.ค.	118.3	18	33.3	80	144.6	72.3
ก.ย.	226.8	20	32.9	83	137.2	68.6
ต.ค.	237.1	18	31.8	86	120.5	60.25
พ.ย.	65.7	6	31.3	81	128.5	64.25
ธ.ค.	9.9	2	30.7	74	139.3	69.65
รวมทั้งปี	1,155.6	125	-	-	1,848.2	924.1
เฉลี่ย	-	-	33.3	78	-	-

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2559)

สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จากความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำฝนที่แสดงถึงจำนวนน้ำที่ได้รับเข้ามา และค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำที่แสดงถึงปริมาณน้ำที่สูญเสียไป ถ้าค่าของปริมาณน้ำฝนเท่ากับค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำ ก็จะไม่เกิดช่วงการขาดแคลนน้ำและไม่มีน้ำมากเกินพอ แต่ถ้าปริมาณน้ำฝนสูงเกินค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำก็จะเกิดการขาดแคลนน้ำ จากตารางที่ 7 ต้นเดือนพฤษภาคม เป็นเดือนแรกที่ค่าปริมาณน้ำฝนใกล้เคียงกับค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำแต่ในเดือนนี้ยังไม่มีน้ำมากเกินพอ เพราะปริมาณน้ำฝนที่เหลือเริ่มเข้าไปสะสมอยู่ในดินที่แห้ง มาตั้งแต่เดือนก่อนๆ ปริมาณความชื้นสะสมในดินจะมีจนถึง 100 มิลลิเมตร จึงจะทำให้ดินอิ่มตัว ดังนั้นช่วงที่มีการสะสมความชื้นในดินจึงเริ่มจากเดือนพฤษภาคมไปจนถึงสิ้นเดือนพฤศจิกายน ช่วงของน้ำมากเกินพอ อยู่ในเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน ปริมาณน้ำฝนจะน้อยกว่าค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำ แต่ในเดือนนี้จึงยังไม่เกิดการขาดน้ำรุนแรง เพราะยังมีความชื้นสะสมในดินที่พืชสามารถนำไปใช้ได้เพียงพอ ตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ เป็นช่วงขาดแคลนน้ำโดยมีน้ำสะสมในดิน ช่วงต้นเดือนมีนาคมถึงปลายเดือนเมษายนเป็นช่วงขาดน้ำอย่างรุนแรง สำหรับช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกอยู่ระหว่างต้นเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนพฤศจิกายน ซึ่งมีค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการกลายเป็นไอของน้ำจากดิน และพืชหลังจากนี้แล้วจะเป็นที่พืชขาดแคลนน้ำเป็นระยะเวลานาน เพราะปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ภาพที่ 2-3 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินจังหวัดสมุทรสาคร ปี 2560 โดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน เมื่อนำมาวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินในตำบลบ้านเกาะ (กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน, 2560) พบการใช้ที่ดิน 5 ประเภท ประกอบด้วย พื้นที่ชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่น้ำ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 2 - 2 และภาพที่ 2 - 4)

3.4.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เนื้อที่ 5,146.00 ไร่ หรือร้อยละ 29.58 ของเนื้อที่ตำบลบ้านเกาะ ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นที่ราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ ถนน โรงงานอุตสาหกรรม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

3.4.2 พื้นที่เกษตรกรรม เนื้อที่ 9,108 ไร่ หรือร้อยละ 52.36 ของเนื้อที่ตำบลบ้านเกาะ มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื้อที่ประมาณ 4,983 ไร่ หรือร้อยละ 5.84 ของเนื้อที่ตำบลบ้านเกาะ ปลูกในทุกหมู่บ้าน พบบริเวณทิศตะวันตกของตำบลบ้านเกาะ ไม้ผล เนื้อที่ประมาณ 3,266 ไร่ หรือร้อยละ 18.78 ของเนื้อที่ตำบลบ้านเกาะ พบเป็นส่วนใหญ่ทางทิศตะวันตก และบริเวณริมฝั่งแม่น้ำด้านทิศตะวันตก

3.4.3 พื้นที่ป่าไม้ เนื้อที่ 351 ไร่ หรือร้อยละ 2.02 ของเนื้อที่ตำบลบ้านเกาะ พบ 2 ชนิด คือ

(1) ป่าชายเลนรอสภาพฟื้นฟู เนื้อที่ 40 หรือร้อยละ 2.02 ของเนื้อที่ตำบลบ้านเกาะ

(2) ป่าชายเลนสมบูรณ์ เนื้อที่ 311 หรือร้อยละ 1.79 ของเนื้อที่ตำบลบ้านเกาะ

3.4.4 พื้นที่น้ำ เนื้อที่ 737 ไร่ หรือร้อยละ 4.24 ของเนื้อที่ตำบลบ้านเกาะ พบ 2 ชนิด คือ

(1) แหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง รวมเนื้อที่ 712 ไร่ หรือร้อยละ 4.09 ของเนื้อที่ตำบลบ้านเกาะ

(2) แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ บ่อน้ำในไร่นา และอ่างเก็บน้ำ รวมเนื้อที่ 25 ไร่ หรือร้อยละ 0.14 ของเนื้อที่ตำบลบ้านเกาะ

3.4.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด เนื้อที่ 2,041 ไร่ หรือร้อยละ 11.73 ของเนื้อที่ตำบลบ้านเกาะ ได้แก่ พุ่มหญ้าธรรมชาติ พุ่มหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

สัญลักษณ์	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	5,146	29.58
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,041	11.73
U201/A401	หมู่บ้านบนพื้นราบ/ไม้ผลผสม	272	1.56
U201/A405	หมู่บ้านบนพื้นราบ/มะพร้าว	23	0.13
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	341	1.96
U405	ถนน	198	1.14
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	2,271	13.06
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	12	0.07
W	พื้นที่น้ำ	737	4.24
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	712	4.09
W202	บ่อน้ำในไร่นา	25	0.14
A	พื้นที่เกษตรกรรม	9,108	52.36
A1	นาข้าว	405	2.33
A100	นาร้าง	322	1.85
A101	นาข้าว	83	0.48
A3	ไม้ยืนต้น	14	0.08
A306	สะเดา	14	0.08
A4	ไม้ผล	3,266	18.78
A401	ไม้ผลผสม	324	1.86
A405	มะพร้าว	1,460	8.39
A405/A407	มะพร้าว/มะม่วง	39	0.22
A405/A409	มะพร้าว/พุทรา	73	0.42
A405/A411	มะพร้าว/กล้วย	36	0.21
A405/A414	มะพร้าว/ฝรั่ง	46	0.26
A405/A424	มะพร้าว/มะขามเทศ	18	0.1
A407	มะม่วง	59	0.34
A407/A409	มะม่วง/พุทรา	40	0.23
A407/A414	มะม่วง/ฝรั่ง	29	0.17
A409	พุทรา	228	1.31
A409/A414	พุทรา/ฝรั่ง	10	0.06
A411	กล้วย	63	0.36
A413	ลำไย	16	0.09
A414	ฝรั่ง	233	1.34
A414/A415	ฝรั่ง/มะละกอ	2	0.01

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

สัญลักษณ์	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A414/A424	ฝรั่ง/มะขามเทศ	2	0.01
A418	ชมพู	5	0.03
A422	มะนาว	31	0.18
A424	มะขามเทศ	521	3
A426	แก้วมังกร	31	0.18
A5	พืชผัก	440	2.53
A502	พืชผัก	271	1.56
A503	ไม้ดอก ไม้ประดับ	70	0.4
A509	พืชสมุนไพร	99	0.57
A9	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	4,983	5.84
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	986	5.67
A901	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำผสม	461	2.65
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	2,940	16.9
A903	สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง	596	3.43
F	พื้นที่ป่าไม้	351	2.02
F300	ป่าชายเลนรอสภาพฟื้นฟู	40	0.23
F301	ป่าชายเลนสมบูรณ์	311	1.79
W	พื้นที่น้ำ	737	4.24
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	712	4.09
W202	บ่อน้ำในไร่นา	25	0.14
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	2,041	11.73
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	43	0.25
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	826	4.75
M201	พื้นที่ลุ่ม	969	5.57
M405	พื้นที่ถม	203	1.17
	รวม	17,395	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: ดัดแปลงจากกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2560)

2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.7.1 สภาพสังคมโดยทั่วไป

(1) ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของสำนักทะเบียนอำเภอเมืองสมุทรสาคร ปี 2559 (ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2559) พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลบ้านเกาะ มีประชากรรวม 7,693 คน ชาย 3,969 หญิง 3,724 คน จำนวนครัวเรือน 3,219 หลังคาเรือน (ตารางที่ 2-3)

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ปี 2561

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	รายการ	พ.ศ.2559
1	บ้านวังปลาช่อน	ชาย	397
		หญิง	373
		รวม	770
		ครัวเรือน	357
2	บ้านตากแดด	ชาย	524
		หญิง	464
		รวม	988
		ครัวเรือน	427
3	บ้านท่ายาง	ชาย	560
		หญิง	515
		รวม	1,075
		ครัวเรือน	494
4	บ้านหินสี	ชาย	678
		หญิง	696
		รวม	1,374
		ครัวเรือน	485
5	บ้านไทยประจัน	ชาย	375
		หญิง	373
		รวม	747
		ครัวเรือน	292

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	รายการ	พ.ศ.2559
6	บ้านยางคู่	ชาย	378
		หญิง	336
		รวม	714
		ครัวเรือน	372
7	บ้านห้วยศาลา	ชาย	676
		หญิง	665
		รวม	1,341
		ครัวเรือน	484
8	บ้านลานคา	ชาย	382
		หญิง	302
		รวม	684
		ครัวเรือน	308
รวมทั้งหมด		ประชากร (ชาย/หญิง)	7,693
		ครัวเรือน (หลัง)	3,219

ที่มา : แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (2561-2564) องค์การบริหารตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

(2) แหล่งน้ำ

1) แหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำท่าจีน และคลองสาธารณะ จำนวน 13 สาย

ได้แก่

หมู่ที่ 1 คลองสี่วาพาสวัสดิ์ คลองแนวลิขิต คลองน้อย

หมู่ที่ 2 คลองเกาะ

หมู่ที่ 3 คลองไผ่หนาม คลองบ้านตาบู่ คลองบ้านตานิล คลองบ้านน้ำสมบูรณ์

หมู่ที่ 5 คลองอ้อมโรงหีบ

หมู่ที่ 6 คลองแสม

หมู่ที่ 7 คลองราษฎร์เจริญ คลองราษฎร์เจริญสุข คลองตาเพชร

หมู่ที่ 8 คลองนาใหม่ คลองปากบ่อเล็ก คลองราษฎร์พัฒนา คลองสองพี่น้อง

คลองจำปา และ คลองเต่าดำ

2) แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น และสามารถใช้งานได้ ได้แก่ คลองขุด 1 แห่ง ประปาหมู่บ้าน 19 แห่ง และ ถังเก็บน้ำฝน 2 แห่ง สระน้ำที่มีโดยทั่วไปเพราะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม

(3) โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะ มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 4 แห่ง มัธยมศึกษา 1 แห่ง และศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 4 ศูนย์ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 7 แห่ง และป้อมตำรวจ จำนวน 2 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 แห่ง

ตารางที่ 2-4 สภาพสังคมในพื้นที่องค์การบริหารตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร
จังหวัดสมุทรสาคร ปี 2562

สภาพสังคมองค์การบริหารตำบลบ้านเกาะ	
โครงสร้างพื้นฐาน/บริการสาธารณะในหมู่บ้าน (แห่ง)	
วัด	5
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4
โรงเรียนประถมศึกษา	4
โรงเรียนมัธยมศึกษา	1
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	7
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	2
หน่วยบริการประชาชนบ้านอ่างทอง	2
โรงงานอุตสาหกรรม	64

ที่มา : แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (2561-2564) องค์การบริหารตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

(6) หมอдинอาสา กรมพัฒนาที่ดิน

หมอдинอาสาในตำบลบ้านเกาะ มีจำนวน 5 ราย คือ

1. นาย เฉลิม จันทร์หงษ์
2. นางสาว ดำเนิน งามชาติ
3. นาง น้ำอ้อย แสงสว่าง
4. นาย บุญเชิด ไยบ้านเกาะ
5. นาย วิชัย กอนดี
6. นาย สมบุญ เพือกทับ
7. นางสาว สมศรี ถึกพวง
8. นาย ส่วน ทองถนอม

(7) การถือครองที่ดิน

(7.1) การถือครองที่ดินในภาพรวม

ตารางที่ 2-5 การถือครองที่ดินตำบลบ้านเกาะ

ปี	ประชากร (คน)	การถือครองที่ดิน เฉลี่ยที่ดินทั้งตำบล ไร่/คน
2559	7,693	27.19

(7.2) ปัญหาการถือครอง

ปัญหาการถือครองมี 3 ประการ คือ

(7.2.1) ปัญหาการไร้กรรมสิทธิ์

กลุ่มประชากรที่เป็นผู้ไร้กรรมสิทธิ์ คือผู้ที่อยู่ในพื้นที่ของรัฐ ที่ราชพัสดุ ที่สาธารณะ ประโยชน์ มีที่ดินทำกินอยู่แต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์รวมทั้งไม่มีการอนุญาตให้มีสิทธิทำกิน เป็นการเข้าทำกินและถือครองที่ดินมือเปล่า มิใช่เอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

ข้อมูลผู้ไร้กรรมสิทธิ์ ในปัจจุบันให้ประสานขอข้อมูลจากสำนักงานที่ดินจังหวัด สำนักงานที่ดินสาขา และสำนักงานที่ดินอำเภอ ซึ่งดำเนินการภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช. จังหวัด)

(7.2.2) ปัญหาการไร้ที่ดินทำกิน

กลุ่มประชากรที่ไร้ที่ดินทำกิน คือผู้ที่ไร้ที่ดินทำกิน มิใช่ผู้ที่ทำกินอยู่ในที่ดินของรัฐ ปัจจุบันอาจจะเป็นผู้เช่าที่ดินทำกินหรือเป็นแรงงานรับจ้าง

ข้อมูลผู้ไร้ที่ดินทำกินในปัจจุบันให้ประสานขอข้อมูลจากสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) จังหวัดต่างๆ ในปี 2559 ส.ป.ก. ได้รายงานให้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ทราบว่ามีผู้ไร้ที่ดินทำกินมากถึง 400,422 ราย

(7.2.3) ปัญหาการเช่าที่ดินทำการเกษตร

กลุ่มประชากรที่มีปัญหาการเช่าที่ดิน คือผู้เช่าที่ดินทำกินในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยผู้ไร้ที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินน้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

ข้อมูลผู้เช่าที่ดินในปัจจุบัน ไม่มีหน่วยงานที่ดำเนินการโดยตรง โดยที่ข้อมูลพื้นที่ที่เกษตรกรเช่าซึ่งปรากฏในเอกสารของ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ระบุเฉพาะ "พื้นที่เช่า" ว่ามีเนื้อที่ประมาณ 30 ล้านไร่ แต่มิได้ระบุจำนวนผู้เช่า อีกส่วนราชการหนึ่งที่มีข้อมูลการเช่าที่ดิน คือ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

อนึ่งการเช่าที่ดินเพื่อการเกษตรมีแนวคิด 2 ด้าน คือด้านที่ดี เป็นการเข้าสู่ที่ดิน (Access) ของผู้ไร้ที่ดินทำกินได้เร็วที่สุด ส่วนแนวคิดด้านที่ไม่เห็นด้วยคือ ผู้เช่าต้องจ่ายค่าเช่าในรูปตัวเงินหรือผลผลิตพืชบางรายในอัตราที่สูง

บทที่ 3

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร คือ 1) ทรัพยากรป่าไม้ 2) ทรัพยากรน้ำ และ 3) ทรัพยากรที่ดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

จากการวิเคราะห์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อวิเคราะห์โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ซ้อนทับกับเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามมติคณะรัฐมนตรีปี 2536 เขตเตรียมประกาศอุทยานฯ และจำแนกตามเขตการใช้ที่ดินป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 เรื่อง “การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติ” แบ่งเป็น (ตารางที่ 8) ดังนี้

1) เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร คือ เขตที่ดินที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม มีเนื้อที่ 17,395 ไร่ หรือร้อยละ 100.00 ของพื้นที่ตำบล

ตารางที่ 3-1 ทรัพยากรป่าไม้ ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ทรัพยากรป่าไม้	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่นอกเขตป่าตามกฎหมาย	17,395	100.00
พื้นที่นอกเขตป่าตามกฎหมาย	17,395	100.00
รวม	17,395	100.00

หมายเหตุ : วิเคราะห์โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 แหล่งน้ำต่างๆ

1) แหล่งน้ำตามธรรมชาติในพื้นที่ตำบลบ้านเกาะพื้นที่ส่วนใหญ่มีโครงข่ายแม่น้ำลำคลองกระจายในพื้นที่หลายสาย มีแหล่งน้ำสำคัญ คือ แม่น้ำท่าจีน และมีคลองหลายสายได้แก่ คลองสี่วาพาสวัสดิ์ คลองท่าแรง คลองราษฎร์พัฒนา คลองราษฎร์เจริญ คลองเต่าดำ คลองปากบ่อ และคลองจำปา

2) การพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ตำบลบ้านเกาะส่วนใหญ่อยู่ในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาดำเนินสะดวกและโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาภาษีเจริญ เป็นโครงการชลประทานเพื่อการเกษตร และอุปโภค-บริโภค นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาแหล่งน้ำอื่น ๆ ได้แก่ คลองขุด 1 แห่ง ประปาหมู่บ้าน 19 แห่ง และถังเก็บน้ำฝน 2 แห่ง

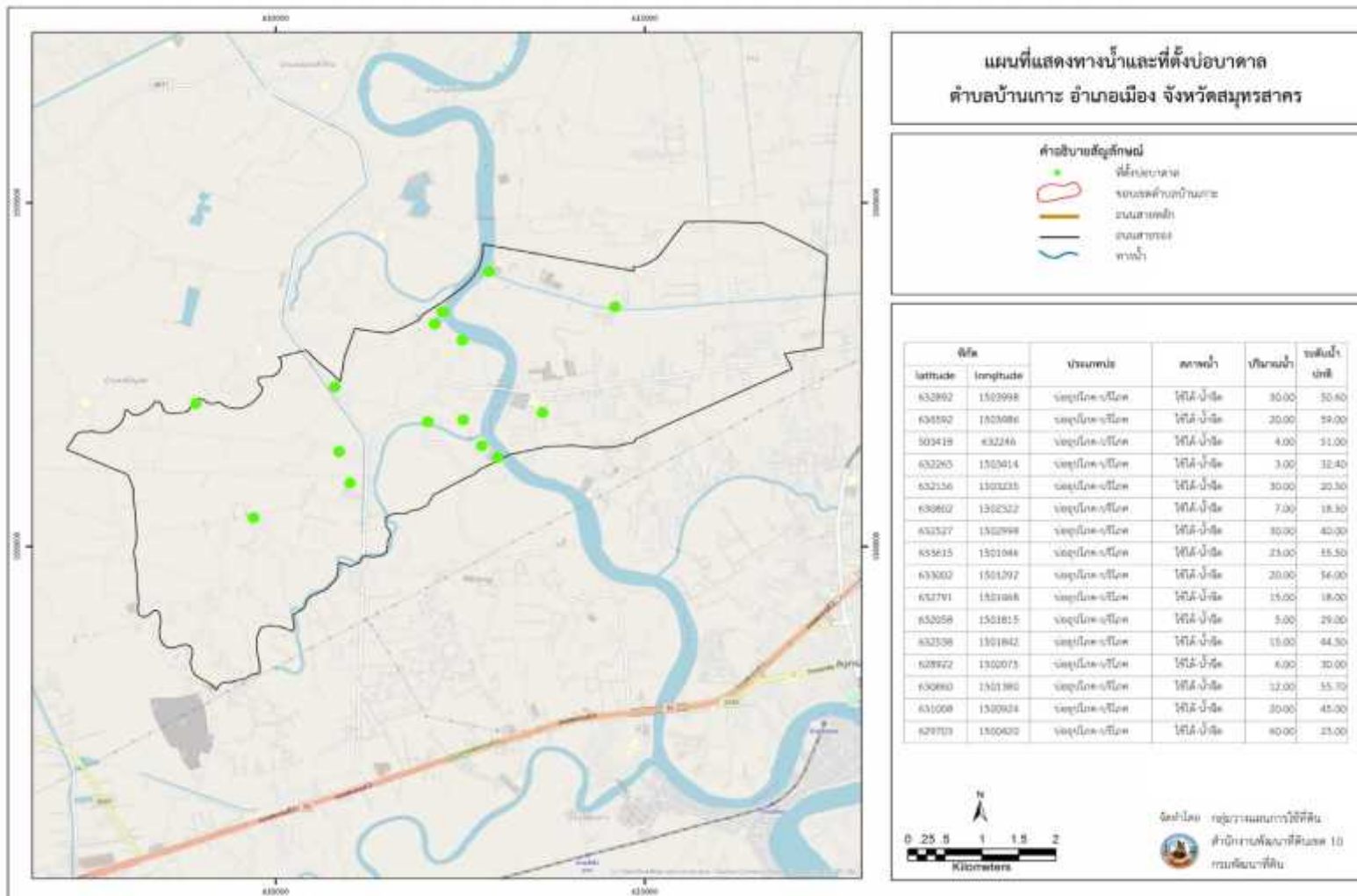
3.2.2 น้ำใต้ดิน

ข้อมูลจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ระบุว่า มีบ่อบาดาล 16 บ่อ โดยมีรายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 3-2 และภาพที่ 3-1

ตารางที่ 3-2 อัตราการให้น้ำของบ่อบาดาล ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

พิกัด		ประเภทบ่อ	สภาพน้ำ	ปริมาณน้ำ	ระดับน้ำปกติ
Latitude	Longitude				
632892	1503998	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	30.00	50.60
634592	1503486	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	20.00	59.00
503418	632246	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	4.00	51.00
632265	1503414	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	3.00	32.40
632156	1503235	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	30.00	20.50
630802	1502322	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	7.00	18.50
632527	1502998	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	30.00	40.00
633615	1501946	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	23.00	55.50
633002	1501292	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	20.00	56.00
632791	1501468	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	15.00	18.00
632058	1501815	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	5.00	29.00
632538	1501842	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	15.00	44.50
628922	1502075	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	6.00	30.00
630860	1501380	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	12.00	55.70
631008	1500924	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	20.00	45.00
629703	1500420	บ่ออุบิโกลค-บริโกลค	ใช้ได้-น้ำจืด	60.00	23.00

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2561)

ภาพที่ 3-1 แสดงทางน้ำและที่ตั้งบ่อบาดาล ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3.3 ทรัพยากรดิน

3.3.1 สถานภาพทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย

3.3.1 ชุดดินบางกอก เป็นดินลิกมาก ดินบนเป็นดินเหนียว สีดำ มักพบจุดประสีน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 6.0-6.5) ดินบนตอนล่างเนื้อดินเป็นดินเหนียว สีเทาเข้มหรือสีเทาปนน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกลาง (pH 7.0) ดินล่างตอนล่างในระดับความลึก 1-1.5 เมตร จะพบดินเลนสีน้ำเงินที่มีปริมาณกำมะถันต่ำมีเปลือกหอยปะปนตลอด จะพบรอยไถในดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นด่างเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 8.0)

- หน่วยแผนที่ดินที่ 1 Bk-cA/d5,E0 ชุดดินบางกอก มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลิกมาก ไม่มีการกร่อน มีเนื้อที่ 7,956 ไร่ หรือร้อยละ 45.74 ของพื้นที่ตำบล

3.3.2 ชุดดินสมุทรสงคราม เป็นดินที่ถูกปรับสภาพพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินโดยการยกร่อง เป็นดินลิก ดินบนเป็นดินเหนียว สีน้ำตาลเข้มปนเทา มีจุดประสีน้ำตาลแก่ ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.0-8.0) ดินล่างตอนบนเป็นดินเหนียว สีเทา ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 7.0-8.0) ดินล่างตอนล่าง อาจเป็นดินเลนทะเล สีเทาเข้มหรือสีเทาปนเขียว ที่มีค่า n-value มากกว่า 0.7 ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 7.0-8.0)

- หน่วยแผนที่ดินที่ 2 Sso-cA/d5,E0 ชุดดินสมุทรสงคราม มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลิกมาก ไม่มีการกร่อน มีเนื้อที่ 1,385 ไร่ หรือร้อยละ 7.96 ของพื้นที่ตำบล

3.3.3 ชุดดินธนบุรี เป็นดินที่ถูกปรับสภาพพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินโดยการยกร่อง เป็นดินลิกมาก ดินบนเป็นดินเหนียว สีดำ พบจุดประสีน้ำตาลแก่ ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 6.0-6.5) ดินล่างตอนบนเป็นดินเหนียว สีเทา สีเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกลาง (pH 7.0) ดินล่างตอนล่าง เป็นดินเลน สีเทาปนเขียว หรือสีน้ำเงินที่มีปริมาณกำมะถันต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นด่างเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 7.5-8.0)

- หน่วยแผนที่ดินที่ 3 Tb-cA/d5,E0 ชุดดินธนบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลิกมาก ไม่มีการกร่อน มีเนื้อที่ 1,497 ไร่ หรือร้อยละ 8.61 ของพื้นที่ตำบล

3.3.4 ชุดดินท่าจีน เป็นดินลิก ดินบนเป็นดินเหนียว สีน้ำตาล มีจุดประสีเทาหรือสีน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงด่างปานกลาง (pH 6.0-8.0) ดินบนตอนล่างเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแป้ง และตั้งแต่ระดับความลึก 50 ซม. ลงไปอาจเป็นดินเลนสีเทาเข้มหรือสีเทาปนเขียว มีจุดประสีเขียวมะกอกหรือสีเขียวปนเทา ชุดดินนี้มีค่าเอิน (n-value) มากกว่า 0.7 ตลอดหน้าตัดดิน ปฏิกริยาดินเป็นด่างเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 7.0-8.0)

- หน่วยแผนที่ดินที่ 4 Tc-cA/d5,E0 ชุดดินท่าจีน มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลิกมาก ไม่มีการกร่อน มีเนื้อที่ 662 ไร่ หรือร้อยละ 3.81 ของพื้นที่ตำบล

3.3.5 พื้นที่อื่น ๆ

- พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (U) หน่วยแผนที่ดินที่ 5 มีเนื้อที่ 4,960 ไร่ หรือร้อยละ 28.51 ของพื้นที่ตำบล

- ถนน (U405) หน่วยแผนที่ดินที่ 6 มีเนื้อที่ 198 ไร่ หรือร้อยละ 1.14 ของพื้นที่ตำบล

- พื้นที่น้ำ (W) หน่วยแผนที่ดินที่ 7 มีเนื้อที่ 737 ไร่ หรือร้อยละ 4.24 ของพื้นที่ตำบล

โดยมีรายละเอียดในภาพที่ 3-4

ภูมิฐาน	ที่ราบน้ำทะเลท่วมถึง	ที่ราบน้ำทะเลเคยท่วมถึง
การใช้ที่ดิน	ป่าชายเลน และไม้ผล	นาข้าว และพืชผัก

ภาพที่ 3-2 ชุดดินและสภาพภูมิประเทศของตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ 3-3 ชุดดินที่พบในตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ 3-3 ชุดดินที่พบในตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร (ต่อ)

ตารางที่ 3-3 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ลำดับ	หน่วยแผนที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
			ไร่	ร้อยละ
1	Bk-cA/d5,E0	ชุดดินบางกอก มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก ไม่มีการกร่อน	7,956	45.74
2	Sso-cA/d5,E0	ชุดดินสมุทรสงคราม มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก ไม่มีการกร่อน	1,385	7.96
3	Tb-cA/d5,E0	ชุดดินธนบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก ไม่มีการกร่อน	1,497	8.61
4	Tc-cA/d5,E0	ชุดดินท่าจีน มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ ลึกมาก ไม่มีการกร่อน	662	3.81
5	U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,960	28.51
6	U405	ถนน	198	1.14
7	W	พื้นที่น้ำ	737	4.24
รวม			17,395	100.00

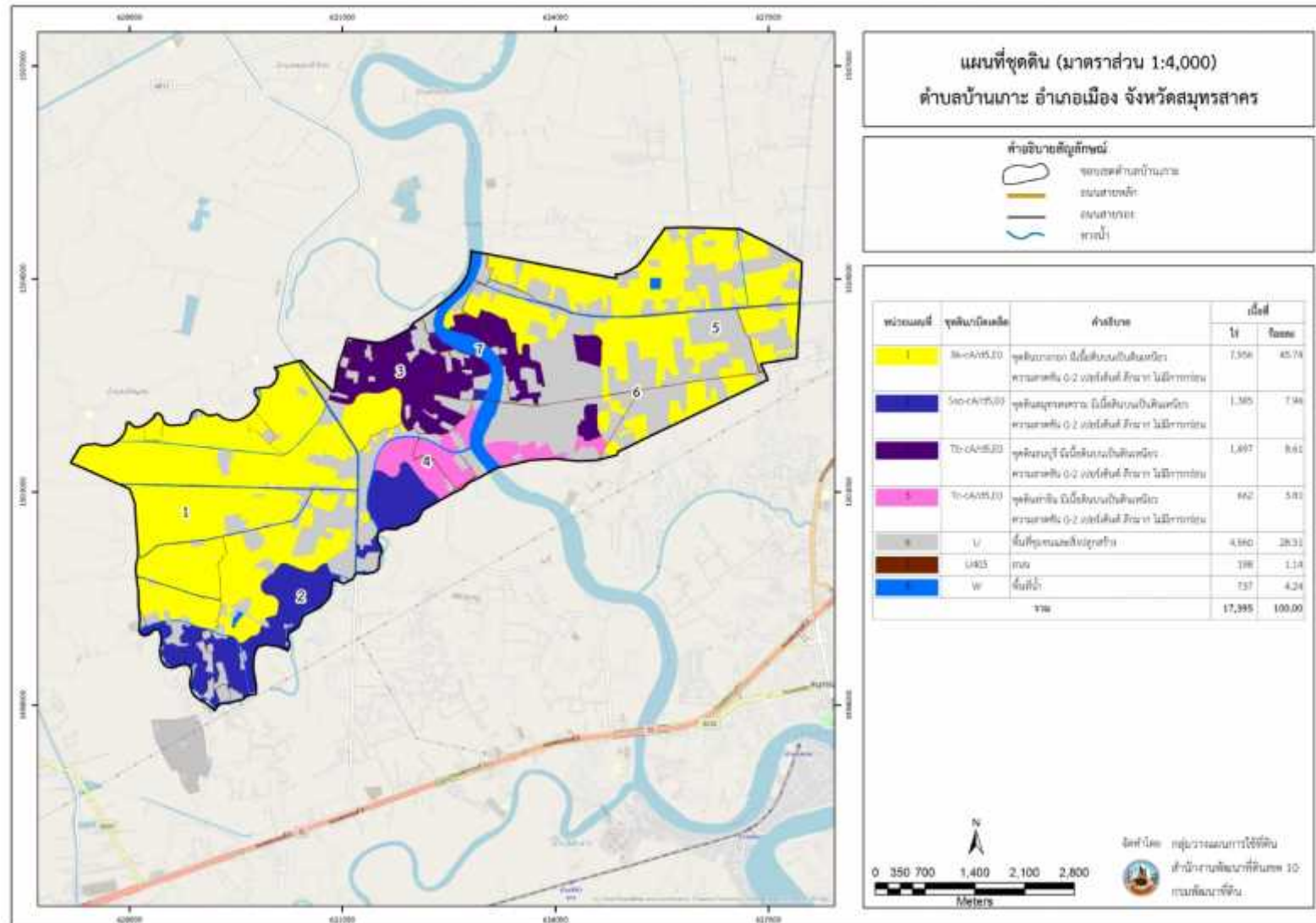
หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และทำการถ่วงน้ำหนักกับเนื้อที่จากกรมการปกครอง

ตารางที่ 3-4 สมบัติดิน ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

สมบัติของดิน	หน่วยวัด	หน่วยแผนที่ดิน			
		Bk	Sso	Tb	Tc
เนื้อดินบน	-	c	c	c	c
การระบายน้ำ	ชั้นมาตรฐาน	เลว	เลวมาก	เลว	เลวมาก
ความลึก	เซนติเมตร	>150	>150	>150	>150
ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออนของดินบน	cmol/kg	>20	>20	>20	>20
อัตราร้อยละความอิ่มตัวของดินบน	%	35-75	>75	>75	>75
อินทรีย์วัตถุ	0-25 cm.	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง
	25-50 cm.	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง
	50-100 cm	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง
ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	25-50 cm.	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง
	25-50 cm.	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง
	50-100 cm	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	สูง
โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	25-50 cm.	สูง	สูง	สูง	สูง
	25-50 cm.	สูง	สูง	สูง	สูง
	50-100 cm	สูง	สูง	สูง	สูง
ปฏิกิริยาของดินบน	ชั้นมาตรฐาน	5.5-8.0	6.5-7.0	6.0-6.5	6.5-7.0
ค่าการนำไฟฟ้า	dS/m	<2	>16	<2	>16
ความลาดชัน	%	0-2	0-2	0-2	0-2

หมายเหตุ:1. คำอธิบายเนื้อดินบน ได้แก่ c ดินเหนียว (clay)

2. เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และทำการถ่วงน้ำหนักกับเนื้อที่จากกรมการปกครอง

ภาพที่ 3-4 แผนที่ทรัพยากรดินมาตราส่วน 1:4,000 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

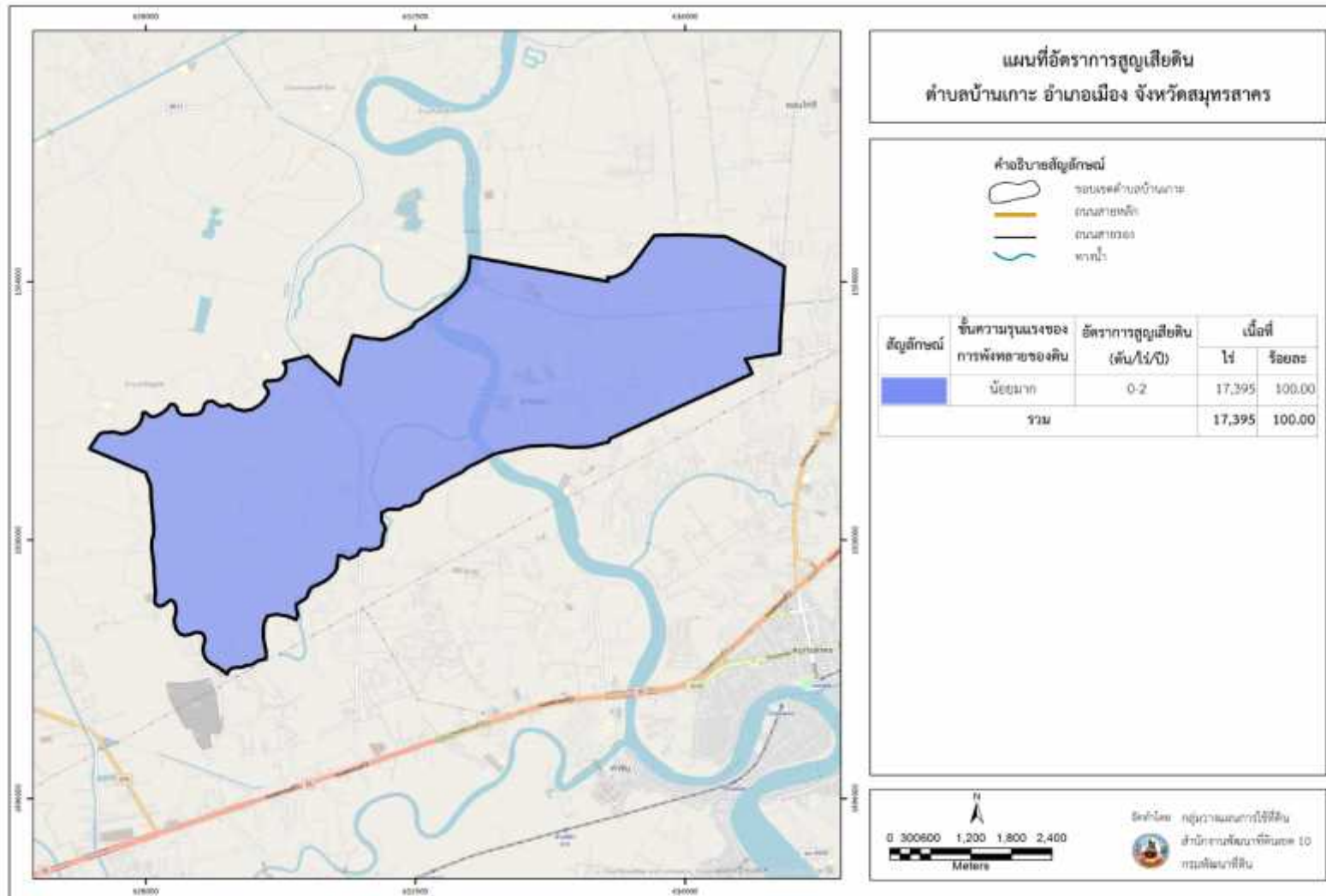
3.3.2 การประเมินการสูญเสียดิน

จากการประเมินการสูญเสียดิน คำนวณโดยการใช้สมการการสูญเสียดินสากล (Universal Soil Loss Equation; USLE) ในพื้นที่ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้ (ตารางที่ 3-5 และภาพที่ 3-5)

- ชั้น 1 น้อยมาก (very slight) อัตราการสูญเสียดิน 0-2 ตันต่อไร่ต่อปี (0-0.96 มิลลิเมตรต่อปี) มีเนื้อที่ 17,395 ไร่ หรือร้อยละ 100.00 ของพื้นที่ตำบล

ตารางที่ 3-5 อัตราการสูญเสียดิน ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ลำดับ	ชั้นความรุนแรง ของการพังทลายของดิน	อัตราการสูญเสียดิน (ตัน/ไร่/ปี)	เนื้อที่	
			ไร่	ร้อยละ
1	น้อยมาก	0-2	17,395	100.00
	รวม		17,395	100.00

ภาพที่ 3-5 อัตราการสูญเสียดิน ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

- 1) พื้นที่ (Area)
- 2) หน้าที่ขององค์กร (Function)
- 3) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำโครงการ เช่น

- 1) สภาพปัญหาของชุมชนหรือเกษตรกร
- 2) ความต้องการของชุมชน
- 3) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน
- 4) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการคือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีสาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

- 1) ปัญหาทรัพยากรดิน
- 2) ปัญหาการประกอบอาชีพ
- 3) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย
- 4) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสาระสำคัญใน 4 ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

ดังที่กล่าวข้างต้นว่า วัตถุประสงค์ของการจัดทำ PRA ก็เพื่อให้ทราบความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์จึงมีความจำเป็นต้องแบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 มาตรา 16

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จำเป็นต้องขอการสนับสนุนจากส่วนราชการต่างๆ

ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2562 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาหลักของตำบลบ้านเกาะ

ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาแมลงศัตรูพืช (ด้วงไฟมะพร้าว) ราคาพืชผลทางการเกษตรผันผวน และปัญหาดินเค็มในบางพื้นที่

2) ความต้องการของชุมชน และเกษตรกร ตำบลบ้านเกาะ

ความต้องการหลักจะมี 4 ประการ คือ

(1) เกษตรกรต้องการให้สนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาการเกษตร

(2) ต้องการขยายพื้นที่ในการผลิตปุ๋ยหมักจากผักตบชวา (ประมาณ 5 ไร่)

(3) อยากให้มีหน่วยงานมาให้ความรู้และสนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อขับไล่แมลงศัตรูพืช

(4) ต้องการความรู้เกี่ยวกับการใส่ปุ๋ยเคมีอย่างเหมาะสมต่อพืชที่ปลูก

3) ที่มาของรายได้จากการเกษตรในปัจจุบัน

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของเทศบาลตำบลบ้านเกาะในปัจจุบัน คือ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและปลูกไม้ผล ได้แก่ มะพร้าว พุทรา ฝรั่ง และ มะขามเทศ

ภาพที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

จากผลการจัดทำ PRA ในตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ที่ระบุถึง ปัญหา และ ความต้องการของเกษตรกร/ชุมชน ไว้ข้างต้นนั้น การวิเคราะห์ที่จะเริ่มต้นด้วยการนำระบบ DPSIR มา ใช้เพื่อระบุปัญหาในภาพรวม หลังจากนั้นจะเป็นการจัดทำตาราง (Matrix) ที่ระบุ ปัญหา ความต้องการ การใช้ที่ดินในปัจจุบัน ความเหมาะสมของดิน การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในอนาคตพร้อมข้อเสนอแนะ และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนด

จากภาพที่ 4-1 การวิเคราะห์ภาพรวมในระบบ DPSIR แสดงให้เห็นว่า ตำบลบ้านเกาะ มีปัญหาเรื่อง น้ำเน่าเสียและแมลงศัตรูพืช ทำให้ผลผลิตของพืชที่ปลูกค่อนข้างต่ำ มีต้นทุนสูงเนื่องจากการใช้สารเคมี กำจัดแมลงศัตรูพืชและวัชพืชปริมาณมาก

การวิเคราะห์แสดงให้เห็นปัญหาการใช้สารเคมีปริมาณมาก การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นไม้ผล มีความเหมาะสมของดินดี การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในอนาคต เกษตรกรต้องการปลูกไม้ผลต่อไป ดังนั้น กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการตามบทบัญญัติมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 จึงควรมีการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น สาธิตการทำปุ๋ยหมัก สนับสนุนการผลิตและการใช้น้ำหมักชีวภาพ มีการบำบัดน้ำเสีย เช่น สนับสนุนการผลิตและใช้น้ำหมักชีวภาพ การป้องกันและกักแมลงศัตรูพืช เช่น สนับสนุนการผลิตและใช้สารควบคุมแมลงศัตรูพืชด้วยสมุนไพร เป็นต้น

1) ปัญหาน้ำเน่าเสีย

ความต้องการของเกษตรกร : มีการบำบัดน้ำเสีย ขุดลอกคูคลอง บริหารการจัดการเปิด-ปิดประตูน้ำ

สาเหตุ

โรงงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีการปล่อยน้ำเสียกระจายไปในแหล่งน้ำทางการเกษตร

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย คือ การผลิตสารบำบัดน้ำเสียขจัดกลิ่นเหม็นโดยใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.6

สารเร่งซูเปอร์ พด.6 เป็นเชื้อจุลินทรีย์ที่เพิ่มประสิทธิภาพการหมักเศษอาหารที่มีอากาศและมี อากาศน้อยและย่อยสลายสารอินทรีย์ เพื่อผลิตสารบำบัดน้ำเสียขจัดกลิ่นเหม็น

วิธีการผลิตสารบำบัดน้ำเสียและขจัดกลิ่นเหม็น โดยใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.6 (จำนวน 50 ลิตร)

ผลิตจากการหมักขยะสด โดยใช้เศษอาหารในครัวเรือน 40 กิโลกรัม กากน้ำตาล 10-20 กิโลกรัม (เพิ่มกากน้ำตาลกรณีที่มีไขมันมาก) น้ำประมาณ 10 ลิตร สารเร่งซูเปอร์ พด.6 1 ซอง (25 กรัม)

ผสมกากน้ำตาลกับน้ำลงในถังหมักคนให้เข้ากัน จากนั้นละลายสารเร่งซูเปอร์ พด.6 ในส่วนผสม ของน้ำและกากน้ำตาล คนประมาณ 5-10 นาที เทเศษอาหารลงในถังหมักคนให้ส่วนผสมเข้ากัน ปิดฝา ไม่ต้องสนิท ในระหว่างการหมักคน 2-3 วันต่อครั้ง ใช้ระยะเวลาหมัก 20 วัน กรองนำไปใช้ได้

การขยายสารเร่งซูเปอร์ พด.6 โดยใช้กากน้ำตาล 5 กิโลกรัม หรือ น้ำตาลทราย 2.5 กิโลกรัม น้ำ 50 ลิตร สารเร่งซูเปอร์ พด.6 1 ซอง

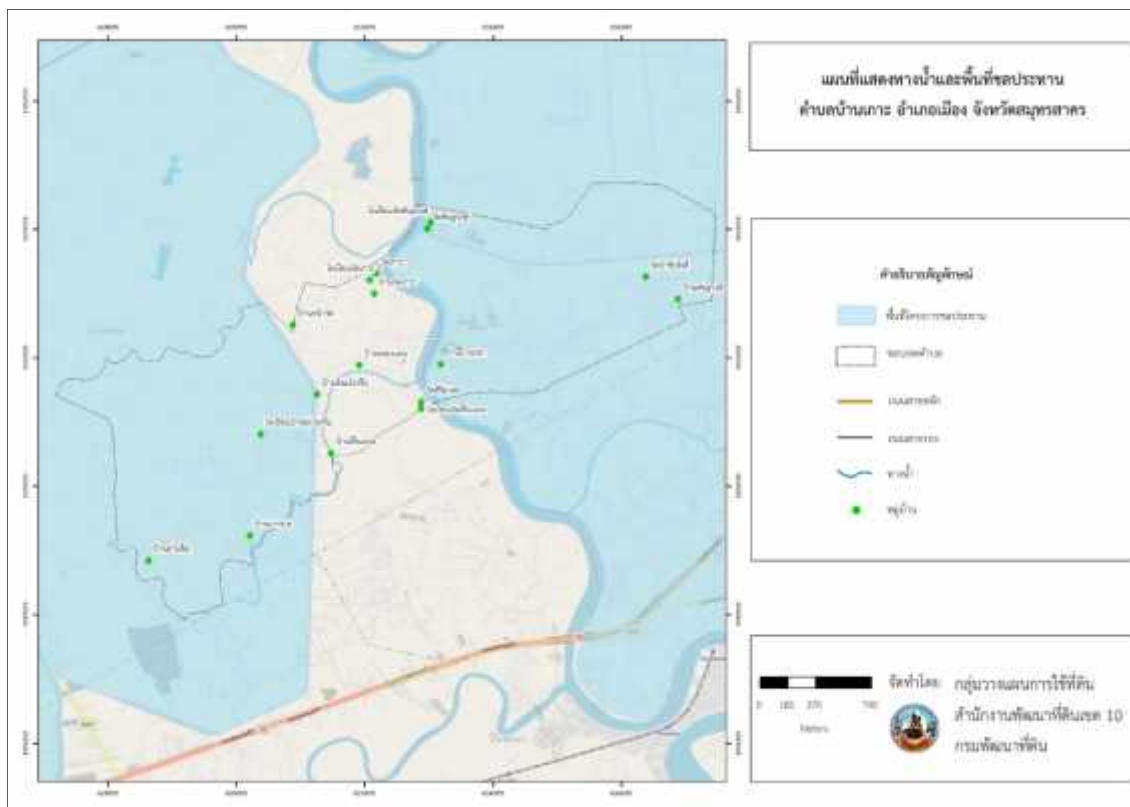
ผสมกากน้ำตาลกับน้ำลงในถังหมักคนให้เข้ากัน จากนั้นละลายสารเร่งซูเปอร์ พด.6 ในส่วนผสม ของน้ำและกากน้ำตาล คนประมาณ 5-10 นาที ปิดฝาไม่ต้องสนิท ในระหว่างการหมักคนวันละ 1 ครั้ง ในระหว่างการหมักจะสังเกตเห็นคราบเชื้อขึ้นที่ผิวหน้าและมีฟองก๊าซเกิดขึ้น หมักไว้ในที่ร่มเป็นเวลา 4 วัน ควรนำไปใช้ทันทีไม่ควรเก็บไว้

การใช้ประโยชน์จากสารเร่งซูเปอร์ พด.6

1.1 บำบัดน้ำเสียและใช้ในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ ให้ใช้สารบำบัดน้ำเสียและขจัดกลิ่นเหม็น 1 ลิตรต่อน้ำ 10 ลูกบาศก์เมตร ทุก 10 วัน

1.2 ทำความสะอาดคอกสัตว์เจือจาง ให้ใช้สารบำบัดน้ำเสียและขจัดกลิ่นเหม็น ในน้ำ 1:10 ราวให้ทั่วบริเวณที่บำบัดทุกวัน หรือทุกๆ 3 วัน

จากการร้องขอของเกษตรกรในตำบลให้บริหารจัดการการเปิด-ปิดประตูน้ำเพื่อไล่น้ำเสียนั้น กรมพัฒนาที่ดินควรประสานกับส่วนราชการที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น กรมชลประทาน เป็นต้น

ภาพที่ 4-2 พื้นที่ทางน้ำและพื้นที่ชลประทาน ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

2) ปัญหาแมลงศัตรูพืช

ความต้องการของเกษตรกร : ต้องการการผลิตสารขับไล่แมลงศัตรูพืชจากสมุนไพร

สาเหตุ

มีการระบาดของด้วงไฟในสวนมะพร้าวของเกษตรกร

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาแมลงศัตรูพืช คือ การผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืชที่ผลิตจากสารเร่งซูปเปอร์ พด.7

สารเร่งซูปเปอร์ พด.7 เป็นสารสกัดที่ได้จากการหมักพืชสมุนไพร โดยกิจกรรมจุลินทรีย์ประกอบด้วยสารออกฤทธิ์ และสารไล่แมลงที่อยู่ในพืชสมุนไพร รวมทั้งกรดอินทรีย์หลายชนิด เพื่อใช้ในการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช

ชนิดพืชสมุนไพรที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ยาสูบ ดิปลี ทางไหล กลอย ฟริก ว่านน้ำ มันแกว สะเดา หนอนตายหยาก และขมิ้นชัน

วัสดุผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืช การหมักพืชสมุนไพรสด โดยใช้พืชสมุนไพร 30 กิโลกรัม กากน้ำตาล 10 กิโลกรัม รำข้าว 100 กรัม น้ำ 30 ลิตร สารเร่งซูเปอร์ พด.7 1 ซอง

การหมักพืชสมุนไพรแห้ง โดยใช้พืชสมุนไพร 10 กิโลกรัม กากน้ำตาล 20 กิโลกรัม รำข้าว 100 กรัม น้ำ 60 ลิตร สารเร่งซูเปอร์ พด.7 1 ซอง

วิธีการผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืชที่ผลิตจากสารเร่งซูเปอร์ พด.7 โดยสับพืชสมุนไพรให้เป็นชิ้นเล็กๆ หรือทุบทำให้แตก แล้วนำพืชสมุนไพรและรำข้าวใส่ลงในถังหมัก จากนั้นละลายกากน้ำตาลในน้ำ แล้วใส่สารเร่งซูเปอร์ พด.7 ผสมให้เข้ากันนาน 5 นาที เทสารละลายใส่ลงในถังหมักคลุกเคล้าและคนให้เข้ากัน ปิดฝาถังไม่ต้องแน่น ตั้งทิ้งไว้ในที่ร่ม และคนทุกวันใช้ระยะเวลาในการหมัก 21 วัน

อัตราการใช้และระยะเวลาในการฉีดพ่น โดยเจือจางสารควบคุมแมลงศัตรูพืช : น้ำ เท่ากับ 1:100 ฉีดพ่นทุกๆ 3-5 วัน และฉีดต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ครั้ง ขึ้นอยู่กับการระบาด ควรฉีดพ่นช่วงตัวอ่อน

วิธีการใช้ ใส่สารจับใบ เช่น น้ำยาล้างจาน 10 มิลลิลิตร ลงในสารควบคุมแมลงศัตรูพืช 10 ลิตร พืชไร่ พืชผัก และไม้ดอก ฉีดพ่นสารควบคุมแมลงศัตรูพืชที่เจือจางแล้วอัตรา 50 ลิตรต่อไร่ ไม้ผล ฉีดพ่นสารควบคุมแมลงศัตรูพืชที่เจือจางแล้วอัตรา 100 ลิตรต่อไร่ ทำการฉีดพ่นที่ใบ ลำต้น หรือบริเวณที่ศัตรูพืชอาศัยอยู่

เกษตรกรควรดูแลพื้นที่ทำการเกษตรให้สะอาดเพื่อควบคุมการระบาดของแมลง และอาจมีการประสานมหาวิทยาลัยด้านการเกษตร (กีฏวิทยา) เพื่อทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชที่ระบาดอยู่

2) ปัญหาดินเค็ม

3) ปัญหาดินเค็ม

ความต้องการของเกษตรกร : พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลนเกษตรกรไม่ได้ทำการเกษตร

สาเหตุ

พบในพื้นที่ที่เคยมีน้ำทะเลท่วมถึงมาก่อน ลักษณะและสมบัติของดินส่วนใหญ่หน้าดินจะแข็งและพบชั้นดินเลนของตะกอนน้ำทะเลในดินล่าง อาจทำให้การใช้ที่ดินอย่างไม่เหมาะสม เช่น การนำน้ำใต้ดินหรือการชลประทานที่มีความเค็มมาใช้ทางการเกษตร พืชพรรณที่ขึ้นบริเวณนี้เป็นไม้ชายเลนซึ่งทนเค็มได้ดี

การวัดค่าความเค็มมักใช้การนำไฟฟ้าของดิน มีหน่วยเป็นเดซิซีเมนต่อเมตร (dS/m) โดยเป็นค่าการนำไฟฟ้าของดินที่สกัดได้จากดินขณะที่อิ่มตัวด้วยน้ำ มาใช้ประเมินปริมาณเกลือและอิทธิพลของเกลือในดินต่อการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของพืช โดยดินเค็มมีค่าการนำไฟฟ้ามากกว่า 2 เดซิซีเมนต่อเมตร

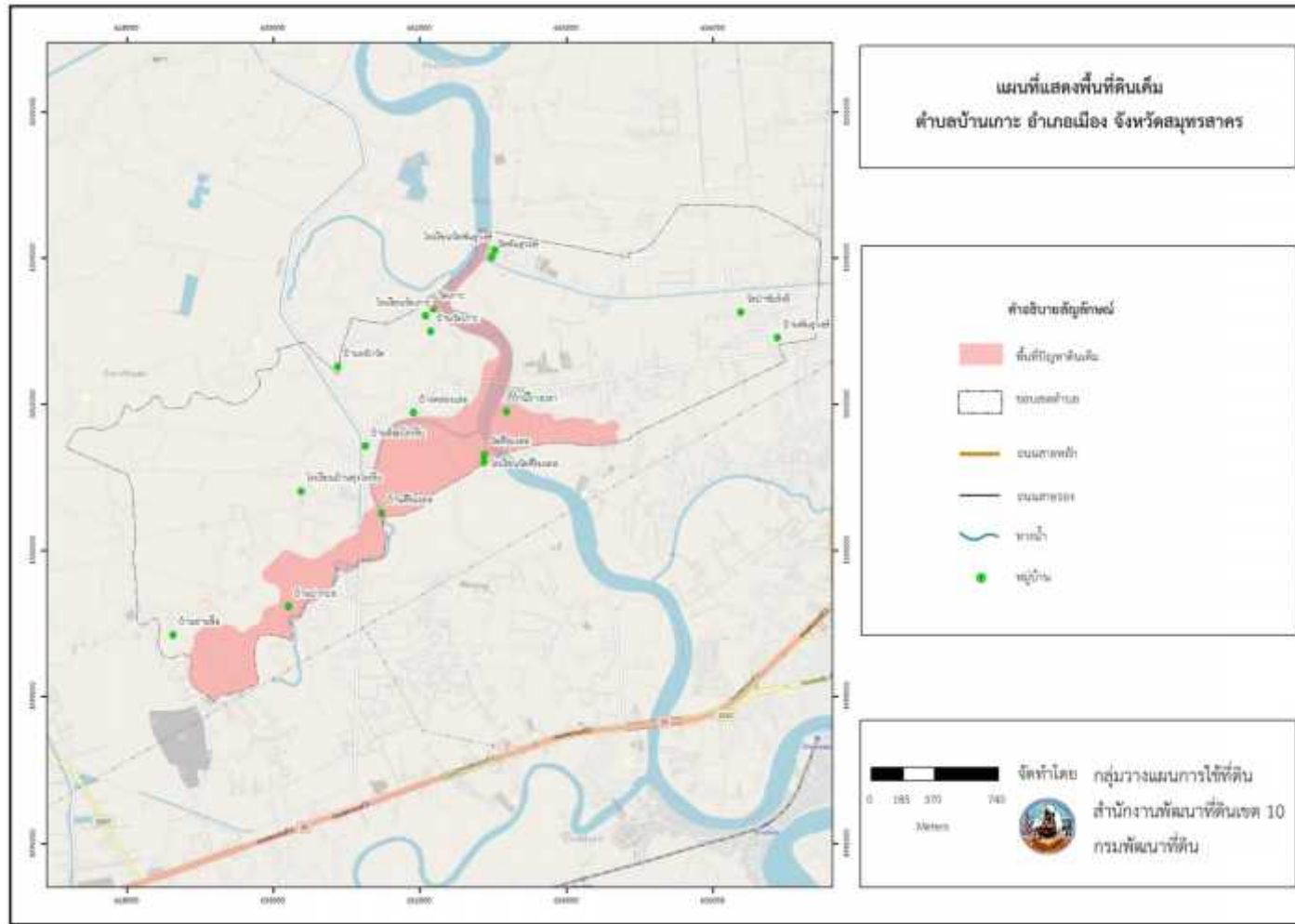
แนวทางการจัดการ

3.1 พื้นที่ดินเค็มชายฝั่งทะเลที่มีน้ำท่วมถึงเป็นประจำทั้งที่มีศักยภาพและไม่มีศักยภาพก่อให้เกิดดินกรดกำมะถัน ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ควรปล่อยให้เป็นป่าชายเลน สำหรับพื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรมควรฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนให้กลับคืนมา เป็นที่อยู่อาศัยและแพร่พันธุ์สัตว์น้ำ

3.2 พื้นที่นาทุ่งร้าง การฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนในพื้นที่นาทุ่งร้างทำได้ยาก เนื่องจากระบบนิเวศในพื้นที่ได้เปลี่ยนแปลงไปหมดแล้ว จึงต้องทำการศึกษามิติและลักษณะดินก่อนที่จะมีการพัฒนาพื้นที่

3.3 ถ้าพบชั้นเลนตื้นมากและมีน้ำเค็มเข้าถึง สามารถฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนได้ โดยการทำลายคันดิน ปรับสภาพพื้นที่และปล่อยน้ำทะเลท่วมขัง และปลูกไม้ชายเลน

3.4 ถ้าพบดินเลนลึกและน้ำเค็มไม่ท่วม การใช้ประโยชน์พื้นที่ทำการเกษตร ควรทำคันดินรอบพื้นที่ปลูกพร้อมมีประตูเปิดปิดระบายน้ำ ปรับพื้นที่และยกร่องให้กว้างตามชนิดพืชที่ปลูก ขุดคลองระบายน้ำลึก 50 เซนติเมตรสำหรับปลูกผัก และลำ 1.50 เมตรสำหรับปลูกไม้ยืนต้นและไม้ผล รอบพื้นที่และนำน้ำจืดเข้ามาขังเพื่อชะล้างเกลือและระบายออก ปล่อยให้วัชพืชขึ้น ปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอก

ภาพที่ 4-3 พื้นที่ปัญหาดินเค็ม ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ระบบการปลูกพืชในปัจจุบันของตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดดังนี้

ในที่ลุ่มจะปลูกข้าวนาปีในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม หลังการเก็บเกี่ยวจะปลูกข้าวนาปรังในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงปลายเดือนมิถุนายน

ส่วนพื้นที่ลุ่มที่มีการยกร่องจะปลูก ไม้ผล (มะพร้าว มะขามเทศ ฝรั่ง พุทรา มะม่วง) ไม้ยืนต้น(สะเดา) และพืชผักสามารถทำการเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี (ภาพที่ 4-4)

การส่งน้ำ	หยุดส่งน้ำ		ส่งน้ำชลประทาน									หยุดส่งน้ำ	
	เดือน	การเพาะปลูก	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.		ต.ค.
บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม													
1			ข้าวนาปรัง					ข้าวนาปี					
บริเวณพื้นที่ราบลุ่มที่มีการยกร่อง													
3			ไม้ผล (มะพร้าว มะขามเทศ ฝรั่ง พุทรา มะม่วง)										
4			พืชผัก										
6			ไม้ยืนต้น (สะเดา)										

ภาพที่ 4-4 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 ทรัพยากรดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดินตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร โดยกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10 กรมพัฒนาที่ดิน คุณสมบัติดินแสดงไว้ในตารางที่ 3-4

5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน

ประกอบด้วยพืชเศรษฐกิจหลัก หรือพืชอัตลักษณ์ (Signature crops) ที่ปลูกอยู่ในปัจจุบันของตำบลบ้านเกาะ ได้แก่ ข้าวนาปี มะพร้าว พืชที่มีอนาคตทั้งด้านคุณภาพและราคาตลาด (Promising crop) ได้แก่ มะม่วง กล้วย ลำไย มะนาว พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ พืชทางเลือกเพิ่มเติมในอนาคต คือ พืชสมุนไพร ได้แก่ ขมิ้น

5.3 ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน

จากการใช้คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลและระดับจังหวัด (ศันสนีย์ และคำรณ, 2562) ประเมินคุณภาพที่ดิน ได้จำแนกชั้นความเหมาะสมทางกายภาพและข้อจำกัดของประเภทการใช้ที่ดิน ดังนี้

ข้าวนาปี

ชั้นที่มีความเหมาะสมดี (S1)

พบว่าคุณภาพที่ดินไม่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวนาปี ได้แก่ หน่วยแผนที่ Bk-cA/d5,E0

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของข้าวนาปีคือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Tc-cA/d5,E0 และ Sso-cA/d5,E1 ส่วนความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ได้แก่ หน่วยแผนที่ Tb-cA/d5,E0

มะพร้าว

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของมะพร้าว คือ ค่าปฏิกริยาดิน มีข้อจำกัดด้านความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (a) เล็กน้อย ได้แก่ หน่วยแผนที่ Tb-cA/d5,E0

ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของมะพร้าว คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) เลว ได้แก่ หน่วยแผนที่ Bk-cA/d5,E0 ส่วนข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Sso-cA/d5,E0

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตมะพร้าว คือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Tc-cA/d5,E0

มะม่วง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของมะม่วง คือ ค่าปฏิกิริยาดิน มีข้อจำกัดด้านความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (a) เล็กน้อย ได้แก่ หน่วยแผนที่ Tb-cA/d5,E0

ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของมะม่วง คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) เลว ได้แก่ หน่วยแผนที่ Bk-cA/d5,E0 ส่วนข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Sso-cA/d5,E0

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตมะม่วง คือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Tc-cA/d5,E0

กล้วย

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของกล้วย คือ ค่าปฏิกิริยาดิน มีข้อจำกัดด้านความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (a) เล็กน้อย ได้แก่ หน่วยแผนที่ Tb-cA/d5,E0

ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของกล้วย คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) เลว ได้แก่ หน่วยแผนที่ Bk-cA/d5,E0 ส่วนข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Sso-cA/d5,E0

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตกล้วย คือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Tc-cA/d5,E0

ลำไย

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของลำไย คือ ค่าปฏิกิริยาดิน มีข้อจำกัดด้านความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (a) เล็กน้อย ได้แก่ หน่วยแผนที่ Tb-cA/d5,E0

ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของลำไย คือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Sso-cA/d5,E0

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตลำไย คือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Tc-cA/d5,E0 ส่วนความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) เลว ได้แก่ หน่วยแผนที่ Bk-cA/d5,E0

มะนาว

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของมะนาว คือ ค่าปฏิกิริยาดิน มีข้อจำกัดด้านความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (a) เล็กน้อย ได้แก่ หน่วยแผนที่ Tb-cA/d5,E0

ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของมะนาว คือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Sso-cA/d5,E0

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตมะนาว คือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Tc-cA/d5,E0 ส่วนความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) เลว ได้แก่ หน่วยแผนที่ Bk-cA/d5,E0

พริก**ชั้นที่มีความเหมาะสมสูง (S1)**

พบว่าคุณภาพที่ดินไม่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตพริก ได้แก่ หน่วยแผนที่ Tb-cA/d5,E0

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพริก คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) เลว ได้แก่ หน่วยแผนที่ Bk-cA/d5,E0

ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพริก คือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Sso-cA/d5,E0

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตพริก คือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Tc-cA/d5,E0

ขมิ้น**ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)**

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของขมิ้น คือ ค่าปฏิกิริยาดิน มีข้อจำกัดด้านความเป็นกรดเป็นด่างของดิน (a) เล็กน้อย ได้แก่ หน่วยแผนที่ Tb-cA/d5,E0 และ Sso-cA/d5,E1

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตขมิ้น คือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้แก่หน่วยแผนที่ Tc-cA/d5,E0 ส่วนความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) เลว ได้แก่ หน่วยแผนที่ Bk-cA/d5,E0

ไม้ดอกไม้ประดับ**ชั้นที่มีความเหมาะสมสูง (S1)**

พบว่าคุณภาพที่ดินไม่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ หน่วยแผนที่ Tb-cA/d5,E0

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของไม้ดอกไม้ประดับ คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) เลว ได้แก่ หน่วยแผนที่ Bk-cA/d5,E0

ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของไม้ดอกไม้ประดับ คือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้กำหนดหน่วยแผนที่ Sso-cA/d5,E0

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของไม้ดอกไม้ประดับ คือ ข้อจำกัดด้านความเค็ม (x) ได้กำหนดหน่วยแผนที่ Tc-cA/d5,E0

ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

หน่วยแผนที่	จำนวนปี	มะพร้าว	มะม่วง	กล้วย	ลำไย	มะนาว	พืชผัก (พริก)	พืชสมุนไพร (ขมิ้น)	ไม้ดอกไม้ประดับ
Tc-cA/d5,E0	N	N	N	N	N	N	N	N	N
Sso-cA/d5,E0	N	S3x	S3x	S3x	S3x	S3x	S3x	S2a	S3x
Bk-cA/d5,E0	S1	S3o	S3o	S3o	N	N	S2o	N	S2o
Tb-cA/d5,E0	N	S2a	S2a	S2a	S2a	S2a	S1	S2a	S1

- หมายเหตุ :
- คำอธิบายชุดดินดูจากตารางหน่วยแผนที่ดินตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
 - ข้อจำกัดในการประเมินคุณภาพที่ดิน
 - x = ความเค็ม
 - o = การระบายน้ำ
 - a = ปฏิกริยาดิน (ความเป็นกรดเป็นด่างของดิน)

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6. น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

6.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มานับตั้งแต่ปี 2517 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต โดยยึดหลักความพอเหมาะพอดี ความมีเหตุผล และความไม่ประมาท ได้ทรงเตือนล่วงหน้า ให้ความระมัดระวังในการพัฒนาประเทศให้มีความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยการพัฒนาอย่าง “เป็นลำดับขั้น” โดยได้ทรงมีปฐมพระราชดำรัสว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียง ความว่า

“การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นเริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือ ความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นสูงขึ้นไปด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น เพื่อป้องกันความผิดพลาด ล้มเหลว และเพื่อบรรลุผลสำเร็จได้อย่างแน่นอนบริบูรณ์” (พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 29 กรกฎาคม 2517)

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดินเปรียบเสมือนเสาเข็ม ที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำ” (พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากวารสารชัยพัฒนา ประจำเดือน สิงหาคม 2542)

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเป็นแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

6.2 นโยบายแห่งรัฐ ในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลหนองบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ลำดับ ที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561- 2580)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
3	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริการจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ
4	นโยบายและแผนการบริหาร จัดการที่ดินและทรัพยากรดินของ ประเทศ (พ.ศ.2560-2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
5	แผนพัฒนาภาคกลางและพื้นที่ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2560- 2565	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้ นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่าง ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการน้ำและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหา ท่วม ภัยแล้ง และคงความสมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
6	แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด (พ.ศ. 2561-2565)	- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและศักยภาพสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยว การค้าและพื้นที่ทางเศรษฐกิจ -การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7	แผนพัฒนาจังหวัดสมุทรสาคร(พ.ศ. 2561-2565)	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมภาคการผลิต การแปรรูปอาหาร และการ บริการ สู่ตลาดสากล ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง สร้างสังคม แห่งการเรียนรู้

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

ลำดับ ที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
8	แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสมุทรสาคร (พ.ศ. 2560- 2564)	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เป็นมืออาชีพ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตร ตลอดห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วย เทคโนโลยีและนวัตกรรม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างมี ประสิทธิภาพ สมดุลและยั่งยืน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ
9	แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) ขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดสมุทรสาคร	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมคุณภาพชีวิต ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 5 การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาการเมืองและการบริหาร
10	แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เป็นตำบลที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการพัฒนาการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม กีฬาและ นันทนาการ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการพัฒนาการเมือง การบริหาร และการพัฒนาบุคลากร ของท้องถิ่น

6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การวางแผนการใช้ที่ดินเป็นกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า โดยมีพื้นฐานจากศักยภาพการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรดินตามธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการใช้ที่ดิน อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนการใช้ที่ดินมิได้สิ้นสุดลงในขั้นตอนการตัดสินใจ ว่าที่ดินจะทำอะไรดีที่สุด แต่จะต้องรวมถึงการจัดทำมาตรการทุกด้านในการใช้ที่ดินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการใช้ที่ดินนั้น จำเป็นต้องระบุถึงมาตรการ กิจกรรม โครงการ แผนงาน และนโยบายที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้บรรลุถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล เป็นการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ เป็นการตัดสินใจในการใช้พื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีความมุ่งหมายให้การใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นนั้น ตอบสนองความต้องการของชุมชนมากที่สุด การกำหนดเขตการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะใช้กรอบแผนพัฒนาจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2561-2564 เป็นแนวทางกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ในแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ ซึ่งแผนพัฒนาจังหวัดสมุทรสาคร (พ.ศ. 2561-2564) ได้เชื่อมโยง กับนโยบายรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปประเทศ รวมทั้งแผนพัฒนา รายสาขาต่างๆ หรือแผนเฉพาะด้าน เช่น แผนพัฒนาการเกษตร แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

แผนพัฒนาจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2561-2564 ได้สรุปประเด็นปัญหา และความต้องการทางเศรษฐกิจไว้ดังนี้

ปัญหาที่พบเป็นผลอันเนื่องมาจากเกษตรกรต้องการแก้ไขปัญหาเรื่องปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาแมลงศัตรูพืช (ด้วงไผะพร้าว) ราคาพืชผลทางการเกษตรผันผวน และปัญหาดินเค็มในบางพื้นที่

ความต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือ ประกอบด้วย

ด้านการสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาการเกษตร และขยายพื้นที่ในผลิตปุ๋ยหมักจากผักตบชวา

ด้านองค์ความรู้ ในการประกอบอาชีพเพื่อลดต้นทุน เช่น อบรมการผสมปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อขับไล่แมลงศัตรูพืช

แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี พ.ศ. 2561-2564 เทศบาลตำบลบ้านเกาะ

วิสัยทัศน์เทศบาลตำบลบ้านเกาะ “มีเศรษฐกิจดี สาธารณูปโภคพร้อม สิ่งแวดล้อมดี ประชาชนอยู่ดีมีสุข”

แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปีดังกล่าว มีเป้าประสงค์ด้านการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านการได้รับบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน สามารถอยู่ในสังคมปลอดภัยและเป็นสุข ส่งเสริมการศึกษา กีฬา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้าน รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สังคม ชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน และการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แนวทางการพัฒนาคือการพัฒนาวางระบบการคมนาคม และสาธารณูปโภค และการแก้ไขปัญหาและป้องกันน้ำท่วม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพชีวิต แนวทางการพัฒนาคือการส่งเสริมช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและประชาชนให้มีคุณภาพ ชีวิตที่ดี ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด รักษาความสงบภายในชุมชน พัฒนาระบบการจัดการ ด้านสาธารณสุข ให้ได้มาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เป็นตำบลน่าอยู่อย่างยั่งยืน แนวทางการพัฒนาคือการบริหารจัดการวางระบบตรวจสอบการบำบัดน้ำเสีย และกำจัดขยะมูลฝอย ส่งเสริมและสนับสนุนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กีฬาและนันทนาการ แนวทางการจัดการคือการส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อนุรักษ์ ฟื้นฟู ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาการการเมืองการบริหารและการพัฒนาบุคลากรของท้องถิ่น แนวทางการจัดการคือการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการบริหารงานขององค์กร การเสริมสร้างพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

6.4 เขตการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ปัญหาและความต้องการของชุมชนโดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน (ตารางที่ 6-2 แนวทางการวิเคราะห์เพื่อกำหนดเขตการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ) ร่วมกับกฎหมาย นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาสาขาต่างๆ สามารถกำหนดเขตการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อนำมาพัฒนากิจกรรม หรือโครงการให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ โดยใช้นวัตกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในการจัดการดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำได้ดังนี้

ตารางที่ 6-2 แนวทางการวิเคราะห์เพื่อกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)		การใช้ที่ดิน ในปัจจุบัน	ชั้นความเหมาะสม ทางกายภาพ	เขตการใช้ที่ดิน พร้อม ข้อเสนอแนะ	กิจกรรม
ปัญหา	ความต้องการ				
ปัญหาน้ำเน่าเสีย	1. บำบัดน้ำเสีย 2. ขุดลอกคูคลอง 3. บริหารการจัดการเปิด-ปิด ประตูน้ำ	ฝรั่ง	เหมาะสมปาน กลางถึงสูง	เขตไม้ผล	การผลิตสารบำบัดน้ำเสียขจัดกลิ่นเหม็นโดย ใช้สารเร่งซูเปอร์ พด.6
ปัญหาแมลงศัตรูพืช	1. ต้องการการผลิตสารขับไล่ แมลงศัตรูพืชจากสมุนไพร	มะพร้าว	เหมาะสมปาน กลางถึงสูง	เขตไม้ผล	1. การผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืชที่ผลิต จากสารเร่งซูเปอร์ พด.7 2. ส่งเสริมการงดใช้สารเคมีกำจัดแมลง ศัตรูพืช 3. ส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร
ปัญหาดินเค็ม	1. พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน เกษตรกรไม่ได้ทำการเกษตร	ป่าชายเลน	ไม่เหมาะสม	ป่าชายเลน	อนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อรักษาสมดุลของระบบ นิเวศ

เขตการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้กำหนดออกเป็น 6 เขต ดังนี้

1. เขตป่าไม้ มีเนื้อที่ 351 ไร่ หรือร้อยละ 2.02 ของเนื้อที่ตำบล เขตนี้เป็นเขตที่มีสภาพเป็นป่าไม้ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ป่าที่มีการประกาศเขตตามกฎหมายและพื้นที่ป่าตามมติคณะรัฐมนตรี รวมถึงพื้นที่ป่าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น พื้นที่ป่าซึ่งเป็นที่ตั้งแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและพื้นที่ป่า พื้นที่ในเขตป่าเหล่านี้บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในหลายรูปแบบ อย่างไม่เหมาะสม หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้

ดินในเขตการใช้ที่ดินมีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินบนเป็นดินเหนียว เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำเลวมาก มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติสูง

การจัดการ

- ควรเพิ่มมาตรการในการอนุรักษ์ที่เข้มงวด จริงจังและต่อเนื่อง เพื่อคงสภาพป่าไม้ให้มีความสมบูรณ์ โดยการพัฒนาในด้านต่างๆ ต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของระบบนิเวศและผลกระทบต่อพื้นที่
- รมรงศ์ให้ชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาผืนป่า รวมถึงให้ความรู้ในการพัฒนาพื้นที่ให้เอื้อต่อการฟื้นตัวของป่าไม้ และเร่งฟื้นฟูสภาพป่าด้วยวิธีการปลูกป่าทดแทน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

- อนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

2. เขตเกษตรกรรม มีเนื้อที่ 9,110 ไร่ หรือร้อยละ 52.37 ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่ในเขตนี้อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกินมีการออกเอกสารสิทธิ์รวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พื้นที่เขตนี้มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ จากการพิจารณาสามารถแบ่งพื้นที่ตามความเหมาะสมของที่ดินและศักยภาพของพื้นที่ได้เป็น 13 เขตย่อย ดังนี้

2.1) เขตทำนา (หน่วยแผนที่ 1) มีเนื้อที่ 436 ไร่ หรือร้อยละ 2.51 ของเนื้อที่ตำบล อาศัยน้ำจากระบบชลประทาน พื้นที่เขตนี้กรณีมีน้ำสำรองมากเพียงพอสามารถปลูกข้าวนาปรังได้ หรือสามารถใช้พื้นที่เพื่อการปลูกพืชอายุสั้นหลังฤดูทำนาได้ เช่น พริก หรือพืชผักต่างๆ

ดินในเขตการใช้ที่ดินมีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินบนเป็นดินเหนียว เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำเลว มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลางถึงสูง

การจัดการ

ในการใช้พื้นที่เพื่อการทำนาควรมีการเพิ่มศักยภาพการผลิตด้วยการพัฒนาระบบส่งน้ำ และแหล่งกักเก็บน้ำขนาดเล็กในไร่นา เพื่อลดความเสียหายกรณีฝนทิ้งช่วง และเพิ่มศักยภาพการผลิตด้วยการใช้พันธุ์ดีจากแหล่งผลิตที่เชื่อถือได้ ประกอบกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่เหมาะสม หรืออาจทำเกษตรแบบเกษตรผสมผสานตามแนวทางทฤษฎีใหม่ โดยการขุดบ่อน้ำเลี้ยงปลา ยกร่องปลูกผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้น และนาข้าวร่วมกัน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

- ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตข้าว เสริมรายได้จากการปลูกหลังฤดูการผลิต
- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ พืช

2.2) เขตไม้ผล มีเนื้อที่ 2,914 ไร่ หรือร้อยละ 16.75 ของเนื้อที่ตำบล มีความเหมาะสมของที่ดินในการปลูกไม้ผล หรือพืชผักต่างๆ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ใกล้ลำน้ำหรือสามารถหาแหล่งน้ำได้ ปัจจุบันมีการปลูกไม้ผล ได้แก่ มะพร้าว มะขามเทศ มะม่วง กล้วย เป็นต้น

ดินในเขตการใช้ที่ดินที่สภาพพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำเลวถึงเลวมาก มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ประกอบด้วย 8 เขต ย่อยคือ

- เขตปลูกมะพร้าว (หน่วยแผนที่ 2) มีเนื้อที่ 1,679 ไร่ หรือร้อยละ 9.65 ของเนื้อที่ตำบล
- เขตปลูกมะม่วง (หน่วยแผนที่ 3) มีเนื้อที่ 128 ไร่ หรือร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล
- เขตปลูกพุทรา (หน่วยแผนที่ 4) มีเนื้อที่ 239 ไร่ หรือร้อยละ 1.37 ของเนื้อที่ตำบล
- เขตปลูกกล้วย (หน่วยแผนที่ 5) มีเนื้อที่ 63 ไร่ หรือร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล
- เขตปลูกลำไย (หน่วยแผนที่ 6) มีเนื้อที่ 16 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล
- เขตปลูกฝรั่ง (หน่วยแผนที่ 7) มีเนื้อที่ 237 ไร่ หรือร้อยละ 1.36 ของเนื้อที่ตำบล
- เขตปลูกมะนาว (หน่วยแผนที่ 8) มีเนื้อที่ 31 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล
- เขตปลูกมะขามเทศ (หน่วยแผนที่ 9) มีเนื้อที่ 521 ไร่ หรือร้อยละ 3.00 ของเนื้อที่

ตำบล

การจัดการ

1. พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการปลูกไม้ผล และพืชผักต่างๆ ควรจัดหาตลาดรองรับเพื่อจำหน่ายในตลาดสำหรับบริโภคภายในพื้นที่ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของแหล่งชุมชน โดยแนวทางการจัดการด้านการผลิตไม้ผล ควรใช้แนวทางของเกษตรอินทรีย์ เพื่อลดการใช้สารเคมี โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และผลิตภัณฑ์จากเทคโนโลยีชีวภาพ

2. ควรมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อช่วยเก็บกักความชื้นและรักษาสภาพแวดล้อมให้มีความสมดุลมีการใช้เทคโนโลยีชีวภาพในกระบวนการผลิต เพื่อให้เกิดผลดีต่อพืช ที่ดินและสิ่งแวดล้อมโดยรวม

3. ส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยงของเกษตรกรรายย่อย บางบริเวณพื้นที่ค่อนข้างลุ่มควรทำทางระบายน้ำไม่ให้เกิดน้ำท่วมขังในฤดูฝน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

1. ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์

ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

2. การผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืชที่ผลิตจากสารเร่งซูปเปอร์ พด.7

3. ส่งเสริมการงดใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืช

4. ส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร

กิจกรรมของส่วนราชการอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน ได้แก่

1. กระทรวงพาณิชย์ สนับสนุนเรื่องจัดหาตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตร

เพื่อจำหน่ายในตลาดสำหรับบริโภคภายในพื้นที่

2.3) เขตปลูกพืชสวน มีเนื้อที่ 776 ไร่ หรือร้อยละ 4.46 ของเนื้อที่ตำบล มีความเหมาะสมของที่ดินในการปลูกไม้ยืนต้น ปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการปลูกไม้ยืนต้น เช่น ฝักสวนครัว (พริก ค่ะน้า ฝักขี้ ฝักบุงจิ้น) ไม้ดอก (กล้วยไม้) และพืชสมุนไพร (ขมิ้น กระชายดำ)

ดินในเขตการใช้ที่ดินที่สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง

ประกอบด้วย 3 เขตย่อย คือ

- เขตปลูกพืชผัก (หน่วยแผนที่ 11) มีเนื้อ 284 ไร่ หรือร้อยละ 1.63 ของพื้นที่ตำบล
- เขตปลูกไม้ดอก/ไม้ประดับ (หน่วยแผนที่ 12) มีเนื้อที่ 70 ไร่ หรือร้อยละ 0.40 ของเนื้อที่ตำบล
- เขตปลูกพืชสมุนไพร (หน่วยแผนที่ 13) มีเนื้อที่ 422 ไร่ หรือร้อยละ 2.43 ของเนื้อที่ตำบล

การจัดการ

1. ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน ในช่วงดินมีความชื้นเหมาะสมควรปลูกพืชคลุมดินตระกูลถั่ว เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุแก่ดิน

2. ส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยและสารปราบศัตรูพืชที่เป็นชีวภาพทดแทนการใช้สารเคมี เนื่องจากสารเคมีจะตกค้างในดินและแหล่งน้ำ และจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของพื้นที่ปลายน้ำ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดิน ได้แก่

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน
- ส่งเสริมการงดใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืช

2.4) เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (หน่วยแผนที่ 14) มีเนื้อที่ 4,984 ไร่หรือร้อยละ 28.65 ของเนื้อที่ตำบล

ดินในเขตการใช้ที่ดินที่เป็นสภาพพื้นที่ราบเรียบ มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำเลว มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง

การจัดการ

1. ต้องปฏิบัติตามนโยบายด้านการใช้พื้นที่เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเข้มงวด เนื่องจากกิจกรรมนี้อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง
2. ควรกำหนดเขตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ชัดเจนเพื่อควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ

3) เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง (หน่วยแผนที่ 15)

มีเนื้อที่ 2,887 ไร่ หรือร้อยละ 16.60 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยเขตชุมชนชนบท สถานที่ราชการ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และระบบโครงข่ายคมนาคม จำแนกตามข้อมูลจากการสำรวจสภาพการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ (กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน, 2561) ร่วมกับจากการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติม และคำนวณเนื้อที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

4) เขตอุตสาหกรรม (หน่วยแผนที่ 16)

มีเนื้อที่ 2,271 ไร่ หรือร้อยละ 13.06 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม และลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร จำแนกตามข้อมูลจากการสำรวจสภาพการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ (กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน, 2561) ร่วมกับจากการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติม และคำนวณเนื้อที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

5) เขตแหล่งน้ำ (หน่วยแผนที่ 17)

มีเนื้อที่ 737 ไร่ หรือร้อยละ 4.24 ของเนื้อที่ตำบล เขตนี้กำหนดจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึงต่างๆ และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นได้แก่ อ่างเก็บน้ำและบ่อน้ำ แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และใช้ในด้านเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ ควบคุมแลรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นไม่ให้เสื่อมโทรมทั้งด้านคุณภาพของน้ำและการกักเก็บน้ำ ไม่ปล่อยให้ลำน้ำตื้นเขินและถูกบุกรุก หมัน ขุดลอกคูคลอง ไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกในช่วงขาดน้ำ

6) เขตพื้นที่เฉพาะ (หน่วยแผนที่ 18) มีเนื้อที่ 2,039 ไร่ หรือร้อยละ 11.72 ของเนื้อที่ตำบล

เป็นเขตที่ดินมีศักยภาพต่ำ ยังไม่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จำเป็นต้องปรับปรุงดิน หรือฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นพื้นที่ลุ่ม พื้นที่ถม

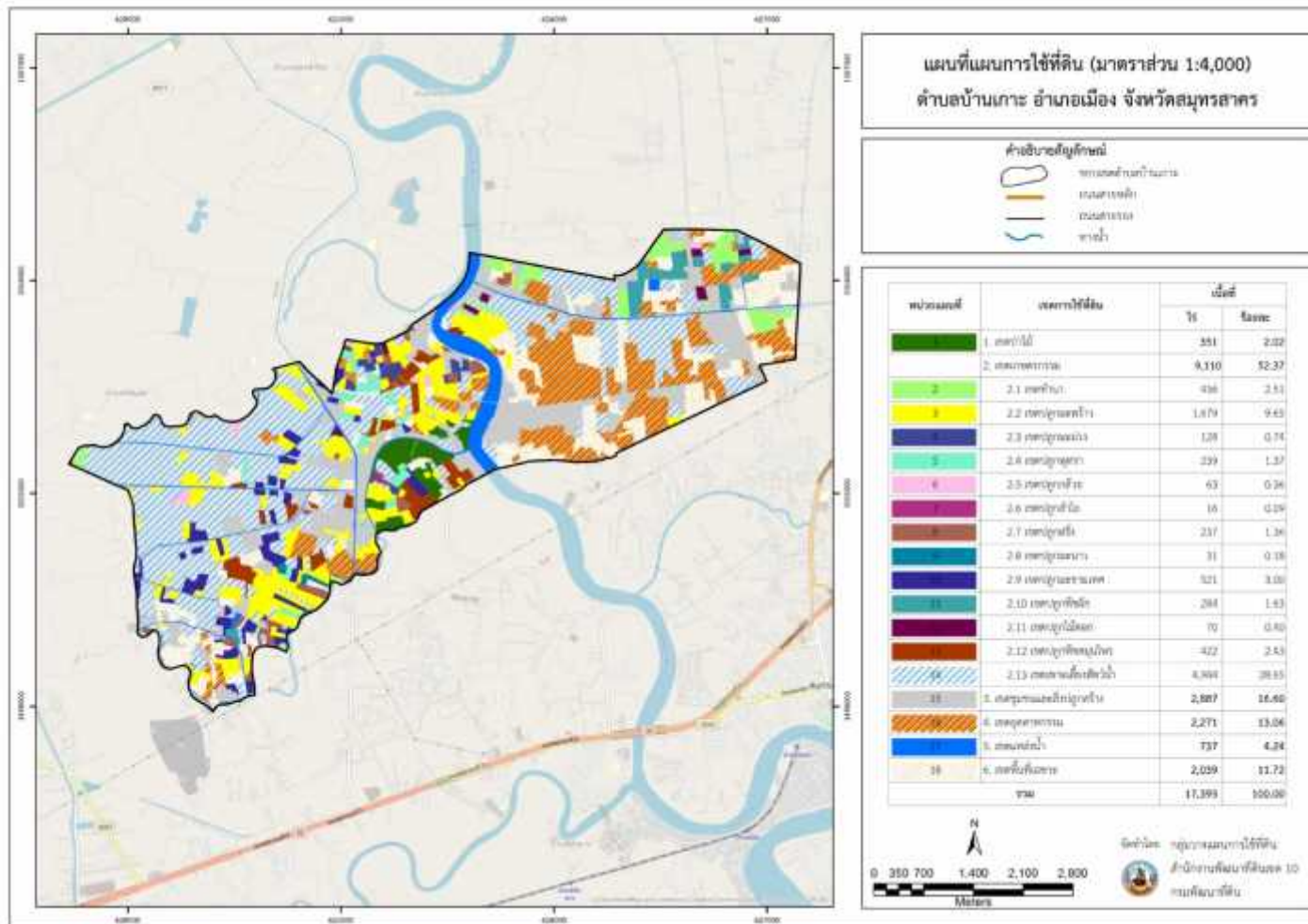
การจัดการ

1. ที่ดินในเขตนี้มีความเหมาะสมปานกลางถึงสูงสำหรับการปลูกไม้ผล จึงควรส่งเสริมให้มีการใช้พื้นที่ในเขตนี้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

2. ควรใช้ประโยชน์พื้นที่ในการปลูกป่าชุมชน เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 6-3 แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

หน่วย แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่	
			ไร่	ร้อยละ
1	1. เขตป่าไม้		351	2.02
	2. เขตเกษตรกรรม		9,110	52.37
2	2.1	เขตทำนา	436	2.51
3	2.2	เขตปลูกมะพร้าว	1,679	9.65
4	2.3	เขตปลูกมะม่วง	128	0.74
5	2.4	เขตปลูกพุทรา	239	1.37
6	2.5	เขตปลูกกล้วย	63	0.36
7	2.6	เขตปลูกลำไย	16	0.09
8	2.7	เขตปลูกฝรั่ง	237	1.36
9	2.8	เขตปลูกมะนาว	31	0.18
10	2.9	เขตปลูกมะขามเทศ	521	3.00
11	2.10	เขตปลูกพืชผัก	284	1.63
12	2.11	เขตปลูกไม้ดอก/ไม้ประดับ	70	0.40
13	2.12	เขตปลูกพืชสมุนไพร	422	2.43
14	2.13	เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	4,984	28.65
15	2. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง		2,887	16.60
16	3. เขตอุตสาหกรรม		2,271	13.06
17	4. เขตแหล่งน้ำ		737	4.24
18	5. เขตพื้นที่เฉพาะ		2,039	11.72
	รวมเนื้อที่		17,395	100.00

ภาพที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

ระบบการปลูกพืชที่แนะนำของตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีรายละเอียดดังนี้
 ในพื้นที่ลุ่มจะทำนาในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม หลังการเก็บเกี่ยวจะปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวนาปรัง พืชผัก(ผักชี กระบอง ผักบุ้งจีน ขึ้นฉ่าย) บัญชีพืชสด(ปอเทือง ถั่วพรี) ในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงปลายเดือนมิถุนายน และในพื้นที่ปลูกไม้ผลแนะนำให้มีการปลูกพืชสมุนไพรแซม (ขมิ้นชัน กระชายดำ และบัวบก) (ภาพที่ 6-2)

การส่งน้ำ	หยุดส่งน้ำ		ส่งน้ำชลประทาน									หยุดส่งน้ำ		
	เดือน	การเพาะปลูก	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.		ต.ค.	พ.ย.
บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม														
1			พืชผัก (พริก กระบอง ผักชี ผักบุ้งจีน)							ข้าวนาปรัง				
2			บัญชีพืชสด							ข้าวนาปรัง				
3			ไม้ผล											
			พืชสมุนไพร (พืชแซม)											

ภาพที่ 6-2 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

6.6 การจัดการความเสี่ยง

การแก้ไขปัญหาตามที่มีข้อเสนอจากชุมชนและเทศบาลตำบลบ้านเกาะให้แก้ไขปัญหารวม 4 ประการ คือ (1) สนับสนุนการพัฒนาการเกษตรด้านแก้ปัญหาระบบการดิน (2) ขยายพื้นที่การผลิตปุ๋ยหมักจากผักตบชวา (3) สนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อแก้ปัญหามลพิษ และ (4) ใส่ปุ๋ยเคมีอย่างเหมาะสมต่อพืชที่ปลูก จำเป็นต้องดำเนินการเป็นระบบทั้งตำบล จึงจะสามารถแก้ไขปัญหารวม 4 ประการได้

ดังนั้นการดำเนินการจัดการหรือพัฒนาพื้นที่ที่มีความจำเป็นต้องจัดการแบบผสมผสาน และต้องเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตำบลบ้านเกาะ ทั้งการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ ต้องประสานสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ตั้งแต่พื้นที่ที่เป็นต้นน้ำเนินเขาจนถึงที่ราบ และพื้นที่ดินประเภทต่างๆ ให้รองรับและสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีมาตรการต่างๆ รองรับเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติดังนี้

1) มาตรการด้านการดำเนินงานในพื้นที่

1.1) ปรับเปลี่ยนระบบผลิตทางการเกษตรตามศักยภาพพื้นที่และความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน รวมทั้งปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น ตามแนวทางจากพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551 เนื่องจากในปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมของไทยประสบปัญหาความเสื่อมโทรมขาดการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม

1.2) สนับสนุนโครงการประกันรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยไม่บิดเบือนกลไกตลาดและช่วยลดภาระด้านงบประมาณของรัฐอันเกิดจากขั้นตอนการรับจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

1.3) เร่งรัดการขึ้นทะเบียนเกษตรกรให้ถูกต้อง เพื่อประกอบการดำเนินงานตามนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรในการรับบริการของภาครัฐ

1.4) มาตรการหรือแนวทางการจัดการทรัพยากรของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ควรกำหนดให้มีความสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางดำเนินการของคณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ

2) มาตรการด้านการพัฒนาองค์ความรู้

2.1) พัฒนาองค์ความรู้ในการบริหารการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมการวิจัย การพัฒนาชุมชน และนักวิชาการในท้องถิ่น

2.2) ส่งเสริมสนับสนุนบทบาทองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการป่าไม้ในรูปของป่าชุมชน

2.3) ส่งเสริมและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีการจัดการดินให้แก่เกษตรกรพร้อมทั้งมีการติดตามประเมินผล

2.4) ส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้เกษตรกรดำเนินการผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมให้มีความสอดคล้องในแต่ละเขตพื้นที่

2.5) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อการเพิ่มผลผลิตและเพิ่มคุณภาพผลผลิตที่เหมาะสม

2.6) ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาพันธุ์พืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และกระจายให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง

2.7) ส่งเสริมการวิจัยด้านพลังงานทดแทนมาใช้ในการเกษตร

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2563

7.1.2 นำ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านเกาะไปเสนอต่อ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเกาะ เพื่อมีความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินสมุทรสาครเสนอเป้าหมายและงบประมาณรายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.2 ตัวชี้วัด

จำนวนกิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการในตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร 3 โครงการ คือ

7.2.1 การปรับปรุงบำรุงดิน

7.2.2 การบำบัดน้ำเสีย

7.2.3 การป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช

7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในโครงการแผนตำบลที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2563

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เขตคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน

1.1.1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์

1.1.2) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร(ตารางที่ 7-1)

7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

7.4.1 เขตคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนการจัดกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1.1) จัดการอบรมให้ความรู้/การจัดการ GAP (กรมวิชาการเกษตร)

1.2) จัดการอบรมการเพิ่มช่องทางการแปรรูปและเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย (กรมส่งเสริมการเกษตร, พาณิชยจังหวัดสมุทรสาคร)

1.3) ให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องความสำคัญของการใช้ปุ๋ยสั่งตัดและการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินให้เหมาะสมกับพืชที่ปลูก (กรมส่งเสริมการเกษตร)

1.4) ประสานอบต. บ้านเกาะ ในการนำน้ำหมักชีวภาพไปบำบัดน้ำเสียในคูคลอง, ชุดลอกคูคลอง, กำจัดผักตบชวา

1.5) วางระบบส่งน้ำ+สูบน้ำและการบริหารการจัดการเปิด – ปิดประตูน้ำร่วมกับชลประทานจังหวัดสมุทรสาคร

1.6) ประสานให้ข้อมูลโรงงานที่กระจายอยู่ในพื้นที่ที่ทำการสิ่งแวดล้อมเป็นพิษกับอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร

1.7) ประสานสิ่งแวดล้อมจังหวัดสมุทรสาครตรวจวัดน้ำใช้ทางการเกษตรเป็นประจำเพื่อป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีจากโรงงาน

1.8) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องโรคพืชและแมลงศัตรูพืชการใช้เชื้อราเมตาไรเซียมในการกำจัดด้วงแรดมะพร้าว (กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมวิชาการเกษตร)

1.9) ฟื้นฟูกลุ่มศจช. (ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน) (กรมส่งเสริมการเกษตร)

1.10) ทำงานวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยด้านการเกษตร (ภาคศึกษากฎวิทยาลัย) เกี่ยวกับการป้องกันกำจัดด้วงแรด, ด้วงไฟ (สถาบันการศึกษาด้านการเกษตร)

1.11) รมรณรงค์ให้เกษตรกรดูแลพื้นที่ทำการเกษตรให้สะอาดเพื่อควบคุมการระบาดของด้วงแรดด้วงไฟ (กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมวิชาการเกษตร, สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสาคร) (ตารางที่ 7-2)

7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กลุ่มตำบลบ้านเกาะ เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2562 ได้มีความเห็นว่า พื้นที่ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่หนึ่งที่ประสบปัญหาดินเสื่อมโทรมและน้ำเน่าเสีย จึงควรมีการรณรงค์ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพและสารบำบัดน้ำเสียจากธรรมชาติ เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปดำเนินการผลิตและปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองเพื่อแก้ปัญหาดินและน้ำอย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์ทรัพยากรดินและน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป กลุ่มเกษตรกรจึงมีความต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการเกษตร รวม 4 รายการ ดังนี้

7.5.1 การปรับปรุงบำรุงดินและปรับปรุงโครงสร้างของดิน

7.5.2 การลดการใช้ปุ๋ยเคมีในการปลูกพืช

7.5.3 การลดปัญหาน้ำเสียในแปลงปลูกพืชของตนเอง

7.5.4 การเห็นความสำคัญของวัสดุเหลือใช้ในการเกษตรและโรงงานอุตสาหกรรม (ตารางที่ 7-3)

7.6 ระยะเวลาดำเนินการ

ปีงบประมาณ 2563 (ต.ค.2562 - ก.ย. 2563) กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ

- ผลิตปุ๋ยหมักจากสารเร่งซูเปอร์ พด.1 จำนวน 50 ตัน
- ผลิตน้ำหมักชีวภาพจากสารเร่งซูเปอร์ พด.2 จำนวน 3,000 ลิตร
- ผลิตสารบำบัดน้ำเสียจากสารเร่งซูเปอร์ พด.6 จำนวน 3,000 ลิตร
- เก็บตัวอย่างดินเพื่อไปวิเคราะห์ จำนวน 10 ตัวอย่าง

เพื่อใช้ในการปรับปรุงบำรุงดิน เร่งการเจริญเติบโตของพืชและบำบัดน้ำเสียในแปลงปลูกพืชของเกษตรกร ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

*** เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเกาะ นำเสนอแผนโครงการพัฒนาตำบลไม่ทันในปีงบประมาณ 2563 จึงนำเข้าแผนโครงการพัฒนาตำบลบ้านเกาะ ในปีงบประมาณ 2564 แทน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านเกาะ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2563

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม		
1.1 เขตปลูกไม้ผลผสม	1. สนับสนุนการผลิตและการใช้น้ำหมักชีวภาพพด.2 2. สาธิตการทำปุ๋ยหมัก/สนับสนุนวัสดุกลุ่ม 3. พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ 4. เก็บตัวอย่างดินเพื่อไปวิเคราะห์ 5. สนับสนุนการผลิตและใช้น้ำหมักชีวภาพ พด.6 (สูตรเร่งรัด 4 วัน)	3,000 ลิตร (24,000 บาท) 50 ตัน (170,000 บาท) 1 กลุ่ม (4,900 บาท) 10 ตัวอย่าง (500 บาท) 3,000 ลิตร (6,000 บาท)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน	กิจกรรมของหน่วยงานที่สนับสนุน
1. เขตคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม		
1.1 เขตปลูกไม้ผลผสม	<p>การปรับปรุงบำรุงดิน</p> <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนการผลิตและการใช้น้ำหมักชีวภาพพด.2 - สาธิตการทำปุ๋ยหมัก - พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ - เก็บตัวอย่างดินเพื่อไปวิเคราะห์ <p>การบำบัดน้ำเสีย</p> <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนการผลิตและใช้น้ำหมักชีวภาพ พด.6 (สูตรเร่งรัด 4 วัน) <p>การป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช</p> <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนการผลิตและใช้สารควบคุมแมลงศัตรูพืชด้วยสมุนไพรและสารเร่งซูเปอร์ พด.7 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดการอบรมให้ความรู้/การจัดการ GAP (กรมวิชาการเกษตร) - จัดการอบรมการเพิ่มช่องทางการแปรรูปและเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย (กรมส่งเสริมฯ, พาณิชย์จังหวัด) - ให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องความสำคัญของการใช้ปุ๋ยสั่งตัดและการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินให้เหมาะสมกับพืชที่ปลูก(กรมส่งเสริมฯ, กรมพัฒนาที่ดิน) - ประสานอบต. บ้านเกาะ ในการนำน้ำหมักชีวภาพไปบำบัดน้ำเสียในคูคลอง, ขุดลอกคูคลอง, กำจัดผักตบชวา - วางระบบส่งน้ำ+สูบน้ำและการบริหารจัดการการเปิด – ปิดประตูน้ำร่วมกับชลประทานจังหวัด - ประสานให้ข้อมูลโรงงานที่กระจายอยู่ในพื้นที่ที่ทำการสิ่งแวดล้อมเป็นพิษกับอุตสาหกรรมจังหวัด - ประสานสิ่งแวดล้อมจังหวัดตรวจวัดน้ำใช้ทางการเกษตรเป็นประจำเพื่อป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีจากโรงงาน - ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องโรคพืชและแมลงศัตรูพืชการใช้เชื้อราเมตาไรเซียมในการกำจัดด้วงแรดมะพร้าว (กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมวิชาการเกษตร) - ฟื้นฟูกลุ่มศจช.(ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน) (กรมส่งเสริมการเกษตร) - ทำงานวิจัยร่วมกับมหาวิทยาลัยด้านการเกษตร(ภาควิชากีฏวิทยา)เกี่ยวกับการป้องกันกำจัดด้วงแรด, ด้วงไฟ (ม.เกษตรศาสตร์) - รณรงค์ให้เกษตรกรดูแลพื้นที่ทำการเกษตรให้สะอาดเพื่อควบคุมการระบาดของด้วงแรดด้วงไฟ(กรมพัฒนาที่ดิน, กรมส่งเสริมฯ, กรมวิชาการเกษตร, กษ.)

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร แผน 4 ปี (ปี 2563 – 2566)

งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ(บาท)				รวม
		2563	2564	2565	2566		2563	2564	2565	2566	
1. การปรับปรุงบำรุงดิน											
1.1 สนับสนุนการผลิตและการใช้น้ำหมักชีวภาพ พด.2	ไร่	30	30	30	30	120	24,000	24,000	24,000	24,000	96,000
1.2 สาธิตการทำปุ๋ยหมัก/สนับสนุนวัสดุกลุ่ม	ตัน	50	50	50	50	200	1๗0,000	1๗0,000	1๗0,000	1๗0,000	680,000
1.3 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์	กลุ่ม	1	1	1	1	4	4,900	4,900	4,900	4,900	19,600
1.4 เก็บตัวอย่างดินเพื่อไปวิเคราะห์	ตย.	10	10	10	10	40	500	500	500	500	2,000
2. การบำบัดน้ำเสีย											
2.1 สนับสนุนการผลิตและใช้น้ำหมักชีวภาพ พด.6 (สูตรเร่งรัด 4 วัน)	ลิตร	3,000	3,000	3,000	3,000	12,000	6,000	6,000	6,000	6,000	24,000
3. การป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช											
3.1 สนับสนุนการผลิตและใช้สารควบคุมแมลงศัตรูพืชด้วยสมุนไพรและสารเร่งซูเปอร์ พด.7	ลิตร	500	500	500	500	2,000	8,000	8,000	8,000	8,000	32,000
4. การตรวจติดตามและประเมินผล											
- การตรวจติดตามและประเมินผล	ครั้ง	1	1	1	1	4	10,000	10,000	10,000	10,000	40,000
รวม							223,400	223,400	223,400	223,400	893,600

เอกสารอ้างอิง

บทที่ 1

คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. **ปทานุกรมปฐพีวิทยา**. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

FAO. 1974. **A Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report**. (AGL/INS), Rome.

_____. 1993. **Guidelines for Land Use Planning**. Rome.

ADB. 2012. **The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific Developing Member Countries**. Mandaluyong City, Philippines.

NRC. 1975. **Land Use Planning**. The National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, Washington, D.C.

Vink, A.P.A. 1975. **Land Use in Advancing Agriculture**. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

บทที่ 2

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2559. **สถิติภูมิอากาศในคาบ 10 ปี (ปี 2549-2559)**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. ไฟล์ข้อมูล.

กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2560. **ข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินจังหวัดสมุทรสาคร**. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน. ไฟล์ข้อมูล.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเกาะ. 2561. **แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (พ.ศ.2561-พ.ศ.2564)**. กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. ไฟล์ข้อมูล.

บทที่ 3

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2561. **ข้อมูลบ่อน้ำบาดาล**. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ไฟล์ข้อมูล.

บทที่ 5

ศันสนีย์ อรัญวาสน์ และคำรณ ไทรฟัก. 2562. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดิน ระดับตำบลและระดับจังหวัด**.

บทที่ 6

กลุ่มยุทธศาสตร์พัฒนาการเกษตร. **แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ.2560-พ.ศ.2564**. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสาคร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ไฟล์ข้อมูล

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. 2560. **แผนพัฒนาจังหวัด 4 ปี (พ.ศ. 2561- พ.ศ. 2564) จังหวัดสมุทรสาคร**. สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร. ไฟล์ข้อมูล

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560-2564)**. ไฟล์ข้อมูล.